

Κατάλληλες διαδικασίες για την εξασφάλιση της πρόσβασης σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα για κρατούμενα παιδιά μετανάστες και όταν υποβάλλονται σε εναλλακτικά της κράτησης μέτρα

Εκπαιδευτικό υλικό για τις εναλλακτικές μορφές κράτησης για παιδιά πρόσφυγες

Αποτελούμενη από 60 επιφανείς δικαστές και δικηγόρους από όλες τις περιφέρειες του κόσμου, η Διεθνής Επιτροπή Νομικών προωθεί και προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω του Κράτους Δικαίου, χρησιμοποιώντας τη νομική της τεχνογνωσία για την ανάπτυξη και την ενίσχυση των εθνικών και διεθνών συστημάτων δικαιοσύνης. Το ICJ, ιδρύθηκε το 1952 και δραστηριοποιείται και στις πέντε ηπείρους, στοχεύει: στην εξασφάλιση της προοδευτικής ανάπτυξης και της αποτελεσματικής εφαρμογής των διεθνών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου· στη διασφάλιση της απόλαυσης των ατομικών, πολιτιστικών, οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων· στη διασφάλιση της διάκρισης των εξουσιών· στην ανεξαρτησία του δικαστικού και νομικού επαγγέλματος.

® **Κατάλληλες διαδικασίες για την εξασφάλιση της πρόσβασης σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα για κρατούμενα παιδιά μετανάστες και όταν υποβάλλονται σε εναλλακτικά της κράτησης μέτρα** - Εκπαιδευτικό υλικό για τις τα εναλλακτικά της κράτησης μέτρα για παιδιά πρόσφυγες

© Διεθνής Επιτροπή Νομικών, Απρίλιος 2022

Η Διεθνής Επιτροπή Νομικών επιτρέπει την ελεύθερη αναπαραγωγή αποσπασμάτων από οποιαδήποτε από τις δημοσιεύσεις της, υπό την προϋπόθεση ότι παρέχεται η δέουσα αναγνώριση και ότι ένα αντίγραφο της δημοσίευσης που φέρει το απόσπασμα αποστέλλεται στα κεντρικά της γραφεία στην ακόλουθη διεύθυνση:

International Commission of Jurists
Rue des Buis 3
P.O. Box 1270
1211 Geneva 1, Switzerland
t: +41 22 979 38 00
www.icj.org

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό χρηματοδοτήθηκε από το Ταμείο για το Άσυλο, τη Μετανάστευση και την Ένταξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το περιεχόμενο του υλικού αντιπροσωπεύει τις απόψεις των συγγραφέων και συνιστά αποκλειστική ευθύνη τους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν αναλαμβάνει καμία ευθύνη για τη χρήση που μπορεί να γίνει από τις πληροφορίες που περιέχονται στο υλικό.

Κατάλληλες διαδικασίες για την εξασφάλιση της πρόσβασης σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα για κρατούμενα παιδιά μετανάστες και όταν υποβάλλονται σε εναλλακτικά της κράτησης μέτρα

Εκπαιδευτικό υλικό για τις τα εναλλακτικά της κράτησης μέτρα για παιδιά πρόσφυγες

International Commission of Jurists – European Institutions (ICJ-EI)
Hungarian Helsinki Committee (HHC)
Associazione per gli Studi Giuridici sull'Immigrazione (ASGI)
aditus Foundation (aditus)
Greek Council for Refugees (GCR)
Helsinki Foundation for Human Rights (HFHR)
Defence for Children International, Belgium (DCI)
Foundation for Access to Rights, Bulgaria (FAR)

Απρίλιος 2022

Κατάλληλες διαδικασίες για την εξασφάλιση της πρόσβασης σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα για κρατούμενα παιδιά μετανάστες και όταν υποβάλλονται σε εναλλακτικά της κράτησης μέτρα

Έργο CADRE - Απρίλιος 2022

Πίνακας περιεχομένων

I. Εισαγωγή	6
II. Οι εγγενώς επιζήμιες συνέπειες της κράτησης.	6
III. Το δικαίωμα στην ελευθερία	6
IV. Το δικαίωμα ακρόασης	8
IV.1 Νομικές αρχές	8
IV.2 Δυνατότητα ακρόασης των παιδιών μέσω μιας συνεργατικής προσέγγισης.	11
IV.3 Ατομική προσέγγιση	13
IV.4 Νόμιμοι Κηδεμόνες και Νόμιμοι Εκπρόσωποι	13
IV.4.1 Νόμιμος κηδεμόνας	14
IV.4.2 Νόμιμοι εκπρόσωποι, νομική αρωγή και νομική βοήθεια	16
IV.5 Hearing children in a formal setting	17
IV.5.1 Γενικές Παρατηρήσεις	17
IV.5.2 Το περιβάλλον μιας ακρόασης	18
IV.5.3 Η ετοιμότητα του παριστάμενου προσωπικού	19
IV.5.4 Η γλώσσα και η ατμόσφαιρα της ακρόασης	19
IV.5.5 Πληροφορίες που παρέχονται εκτός επίσημου περιβάλλοντος	21
V. Εναλλακτικές λύσεις στα συστήματα κράτησης που προστατεύουν αυτά τα δικαιώματα	21

Αυτή η εκπαιδευτική ενότητα είναι η δεύτερη από μια σειρά εκπαιδευτικού υλικού που σχετίζεται με εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης για παιδιά μετανάστες που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του έργου CADRE (Εναλλακτικές Λύσεις αντί της Κράτησης Παιδιών προστατεύοντας τα δικαιώματά τους στην Ευρώπη). Η σειρά περιλαμβάνει τις παρακάτω εκπαιδευτικές ενότητες:

- I. Φροντίδα παιδιών μεταναστών: η ανάγκη για εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης
- II. Εναλλακτικά της κράτησης μέτρα: Πρακτικά προβλήματα της φροντίδας των παιδιών μεταναστών
- III. Κατάλληλες διαδικασίες για την εξασφάλιση της πρόσβασης σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα για κρατούμενα παιδιά μετανάστες και όταν υποβάλλονται σε εναλλακτικά της κράτησης μέτρα
- IV. Πως να επικοινωνείτε και να εργάζεστε με παιδιά που υποβάλλονται σε εναλλακτικά της κράτησης μέτρα

I. Εισαγωγή

Πολλά παιδιά μετανάστες και πρόσφυγες και ιδιαίτερα οι αιτούντες άσυλο και οι ασυνόδευτοι ανήλικοι υπήκοοι άλλων τρίτων χωρών, βρίσκονται σε μια ιδιαίτερα ευάλωτη κατάσταση, λόγω του αβέβαιου μεταναστευτικού τους καθεστώτος και της διακοπείσας προσκόλλησης στους κύριους φροντιστές. Τα ανθρώπινα δικαιώματά τους μπορούν να κατοχυρωθούν καλύτερα με μια προσαρμοσμένη, διεπιστημονική προσέγγιση, η οποία απαιτεί από τους επαγγελματίες που εργάζονται μαζί τους να συνεργάζονται για να διασφαλίσουν ότι θα εντοπιστεί και θα εφαρμοστεί μια βιώσιμη λύση.

Τα παιδιά, όπως και όλοι οι άλλοι, πρέπει να έχουν λόγο στις αποφάσεις που τα επηρεάζουν. Τα παιδιά δεν είναι απλώς υποκείμενα προστασίας – είναι κάτοχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Λόγω της ηλικίας τους, ωστόσο, χρειάζονται ενισχυμένο επίπεδο προστασίας για να μπορούν να απολαμβάνουν αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους. Γι' αυτό το δικαίωμα ακρόασης πρέπει να υπόκειται σε προσεκτική ανάλυση και ο ακριβής τρόπος εφαρμογής του πρέπει να αξιολογείται κατά περίπτωση.

Αυτή η ενότητα θα εξετάσει τις βασικές νομικές απαιτήσεις για την προάσπιση των διαδικαστικών και ουσιαστικών δικαιωμάτων των παιδιών, μέσω μιας διαδικασίας ευαίσθητης προς τα παιδιά.

II. Οι εγγενώς επιζήμιες συνέπειες της κράτησης

Πρέπει να τονιστεί εξ αρχής ότι η κράτηση για σκοπούς ελέγχου της μετανάστευσης δεν είναι ποτέ προς το συμφέρον του παιδιού. Η κράτηση έχει εγγενώς επιβλαβείς επιπτώσεις στην ψυχική υγεία και τη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών και ως εκ τούτου θα παραβιάσει γενικά τα άρθρα 3 και 5 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΣΔΑ) και τα άρθρα 7 και 9 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ).¹

Σύμφωνα με το [Διεθνές Συνασπισμό Κράτησης](#) (IDC),

«Ενώ μια σειρά παραγόντων μπορεί να επηρεάσει την ψυχοκοινωνική και αναπτυξιακή ευημερία ενός κρατούμενου παιδιού, η ίδια η κράτηση προκαλεί ή ενισχύει προβλήματα ψυχικής και συναισθηματικής υγείας των παιδιών. Μερικά παιδιά υποφέρουν από διαγνωσμένες ψυχικές ασθένειες, όπως η κατάθλιψη ή το Σύνδρομο Μετατραυματικού Στρες (PTSD). Άλλοι μπορεί να αντιμετωπίσουν γενικότερα προβλήματα που επηρεάζουν την ευημερία τους.»²

Η κατάσταση είναι ιδιαίτερα δύσκολη για τα ασυνόδευτα παιδιά. Μπορεί να παρουσιάσουν διαταραγμένη συναισθηματική και γνωστική ανάπτυξη,³ η οποία, όταν προκληθεί περαιτέρω από το τραύμα της κράτησης, τους δυσκολεύει να απολαύσουν αποτελεσματικά τα διαδικαστικά τους δικαιώματα – κάτι που θα έπρεπε να τους αποτρέψει αρχικά από το να τεθούν υπό κράτηση.

III. Το δικαίωμα στην ελευθερία

Το δικαίωμα στην ελευθερία προστατεύεται από το διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένων των γενικών συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Σύμβασης (άρθρο 5) για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΣΔΑ) και του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ) (άρθρο 9). Σύμφωνα με αυτές τις διατάξεις, η κράτηση είναι νόμιμη μόνο όταν δεν είναι αυθαίρετη και υπό πολύ συγκεκριμένες συνθήκες.

¹ Ανατρέξτε στην Εκπαιδευτική ενότητα CADRE I. για περισσότερες λεπτομέρειες.

² Διεθνής Συνασπισμός Κράτησης (IDC), Αιχμάλωτη Παιδική ηλικία (Captured Childhood). Εισαγωγή ενός νέου μοντέλου για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και της ελευθερίας των παιδιών προσφύγων, αιτούντων άσυλο και παράτυπων μεταναστών που επηρεάζονται από την κράτηση μεταναστών, Ιούνιος 2012, σελ. 49.

³ Ουγγρική Επιτροπή του Ελσίνκι, Αξιολόγηση αξιοπιστίας στις διαδικασίες ασύλου – Διεπιστημονικό Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο, τόμος 2, 2015, διαθέσιμο στο: <https://www.refworld.org/docid/5582addb4.html> [ανακτήθηκε 20 Ιανουαρίου 2022].

Άρθρο 9 ΔΣΑΠΑ

1. Καθένας έχει δικαίωμα στην ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια. Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε αυθαίρετη σύλληψη ή κράτηση. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί την ελευθερία του παρά μόνο για λόγους και σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζει ο νόμος.
(...)
4. Όποιος στερείται της ελευθερίας του λόγω σύλληψης ή κράτησης δικαιούται να προσφύγει ενώπιον δικαστηρίου, προκειμένου το δικαστήριο αυτό να αποφασίσει χωρίς καθυστέρηση για τη νομιμότητα της κράτησής του και να διατάξει την αποφυλάκισή του εάν η κράτηση δεν είναι νόμιμη

Άρθρο 5 ΕΣΔΑ

1. Καθένας έχει δικαίωμα στην ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια. Κανείς δεν στερείται της ελευθερίας του εκτός από τις ακόλουθες περιπτώσεις και σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζει ο νόμος:
(...)
στ. η νόμιμη σύλληψη ή κράτηση ατόμου για να αποτραπεί η μη εξουσιοδοτημένη είσοδος στη χώρα ή ατόμου κατά του οποίου ασκείται δράση με σκοπό την απέλαση ή την έκδοση.
(...)
4. Καθένας που στερείται της ελευθερίας του με σύλληψη ή κράτηση δικαιούται να κινήσει διαδικασία με την οποία δικαστήριο αποφασίζει ταχέως τη νομιμότητα της κράτησής του και διατάσσεται η αποφυλάκισή του εάν η κράτηση δεν είναι νόμιμη.

Η Οδηγία της ΕΕ για τις συνθήκες υποδοχής⁴ παρέχει επίσης σημαντική εγγύηση όταν ορίζει στο άρθρο 8.3 τις συνθήκες υπό τις οποίες μπορεί να κρατηθεί ένας αιτών άσυλο.

Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τα πρότυπα για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση) (Οδηγία της ΕΕ για τις συνθήκες υποδοχής), Έγγρ. αρ. 32013L0033

Άρθρο 8

Κράτηση

(...) 3. Ένας αιτών μπορεί να κρατηθεί μόνο:

- α. προκειμένου να προσδιοριστεί ή να επαληθευτεί η ταυτότητα ή η εθνικότητά του·
 - β. προκειμένου να προσδιοριστούν τα στοιχεία στα οποία βασίζεται η αίτηση διεθνούς προστασίας και τα οποία δεν ήταν δυνατό να ληφθούν ελλείψει κράτησης, ιδίως όταν υπάρχει κίνδυνος διαφυγής του αιτούντος·
 - γ. προκειμένου να αποφασιστεί, στο πλαίσιο διαδικασίας, σχετικά με το δικαίωμα του αιτούντος να εισέλθει στην επικράτεια·
 - δ. όταν κρατείται με την επιφύλαξη διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με κοινά πρότυπα και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παράνομα διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, προκειμένου να να προετοιμάσει την επιστροφή και/ή να πραγματοποιήσει τη διαδικασία απομάκρυνσης και το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μπορεί να τεκμηριώσει βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, συμπεριλαμβανομένου του ότι αυτός ή αυτή είχε ήδη την ευκαιρία πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου, ότι υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να πιστευτεί ότι αυτός ή αυτή υποβάλλει την αίτηση για διεθνή προστασία απλώς και μόνο για να καθυστερήσει ή να εμποδίσει την εκτέλεση της απόφασης επιστροφής·
 - ε. όταν το απαιτεί η προστασία της εθνικής ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης·
- στ. σύμφωνα με το άρθρο 28 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, που καθορίζει τα κριτήρια και τους μηχανισμούς για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης για διεθνή προστασία που υποβάλλεται σε ένα από τα κράτη μέλη από υπήκοο τρίτης χώρας ή ανιθαγενή

Οι λόγοι κράτησης καθορίζονται στο εθνικό δίκαιο

⁴ Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση προτύπων για την υποδοχή αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση), ΕΕ, Επίσημη Εφημερίδα L180/96 («Οδηγία της ΕΕ για τις συνθήκες υποδοχής»).

Η κράτηση για άλλους σκοπούς στο καθεστώς ασύλου δεν θα είναι νόμιμη σύμφωνα με την Οδηγία.⁵

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ) έκρινε ότι ο κύριος σκοπός του άρθρου 5 της Σύμβασης είναι η προστασία του ατόμου από την αυθαιρεσία.⁶

Στην υπόθεση Saadi κατά Ηνωμένου Βασιλείου,⁷ το Δικαστήριο έκρινε ότι:

«Για να αποφευχθεί ο χαρακτηρισμός της ως αυθαίρετης (...), η κράτηση πρέπει να πραγματοποιείται με καλή πίστη· πρέπει να συνδέεται στενά με το σκοπό της αποτροπής της μη εξουσιοδοτημένης εισόδου του ατόμου στη χώρα· ο τόπος και οι συνθήκες κράτησης θα πρέπει να είναι κατάλληλες, λαμβάνοντας υπόψη ότι «το μέτρο δεν εφαρμόζεται σε όσους έχουν διαπράξει ποινικά αδικήματα αλλά σε αλλοδαπούς που, συχνά φοβούμενοι για τη ζωή τους, έχουν εγκαταλείψει τη χώρα τους» (...)· και η διάρκεια της κράτησης δεν πρέπει να υπερβαίνει τη εύλογα απαιτούμενη για τον επιδιωκόμενο σκοπό.»

Έχοντας υπόψη τις προαναφερθείσες εγγενώς αρνητικές επιπτώσεις, η κράτηση παιδιών για σκοπούς ελέγχου της μετανάστευσης είναι κατά τεκμήριο παράνομη. Η Κοινή Γενική Παρατήρηση⁸ της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού και της Επιτροπής του ΟΗΕ για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους αναφέρει ότι: *«κάθε είδους κράτηση παιδιού σε μετανάστευση θα πρέπει να απαγορεύεται από το νόμο και αυτή η απαγόρευση θα πρέπει να εφαρμόζεται πλήρως στην πράξη.»*

Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό τα παιδιά που βρίσκονται υπό κράτηση να έχουν πρόσβαση σε ένα αποτελεσματικό ένδικο μέσο προκειμένου να διασφαλιστεί η απελευθέρωσή τους από την αυθαίρετη κράτηση. Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 4 της ΕΣΔΑ και τα άρθρα 2 παράγραφος 3 και 9 παράγραφος 4 του ΔΣΑΠΔ, τα κράτη πρέπει να διασφαλίζουν αυτό το αποτελεσματικό ένδικο μέσο και εποπτεία επί της νομιμότητας της κράτησης.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι στην περίπτωση των ανηλίκων, ο δικαστικός έλεγχος της κράτησης πρέπει να είναι γρήγορος και να διενεργείται με επιμέλεια σε όλα τα επίπεδα. Όπου τα παιδιά είναι πολύ μικρά, ένας τέτοιος έλεγχος είναι «επείγων».⁹

Για να είναι αποτελεσματική, ο δικαστικός έλεγχος πρέπει να είναι προσβάσιμος. Στην υπόθεση Rahimi κατά Ελλάδας, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι οι ελληνικές αρχές παραβίασαν το δικαίωμα ενός ασυνόδευτου ανηλίκου «ενημερώνοντάς» τους για τη δυνατότητα δικαστικής επανεξέτασης στα αραβικά, που δεν ήταν γλώσσα που δεν μπορούσε να καταλάβει. Στην ίδια υπόθεση, το Δικαστήριο έκρινε ότι η αδυναμία του παιδιού να επικοινωνήσει με δικηγόρο ήταν σημαντικός παράγοντας για την παραβίαση του άρθρου 5 παράγραφος 4).¹⁰

IV. Το δικαίωμα ακρόασης

IV.1 Νομικές αρχές

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) προβλέπει επίσης το δικαίωμα της ακρόασης ως ανθρωπινό δικαίωμα όλων των παιδιών στο άρθρο 12 – όχι μόνο σε διαδικασίες σχετικά με την κράτηση, αλλά σε όλες τις διαδικασίες που αφορούν τα παιδιά.

Άρθρο 12 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC):

- 1. Τα Κράτη Μέρη διασφαλίζουν στο παιδί που είναι ικανό να διαμορφώσει τις δικές του απόψεις το δικαίωμα να εκφράζει ελεύθερα αυτές τις απόψεις για όλα τα θέματα που αφορούν το παιδί, ενώ στις απόψεις του παιδιού δίνεται η δέουσα σημασία ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού.*
- 2. Για το σκοπό αυτό, παρέχεται στο παιδί ιδίως η ευκαιρία να ακούγεται σε κάθε δικαστική και διοικητική διαδικασία που αφορά το παιδί, είτε άμεσα είτε μέσω αντιπροσώπου ή αρμόδιου οργάνου, κατά τρόπο σύμφωνο με τους διονομικούς κανόνες του εθνικού δικαίου.»*

⁵ Δείτε επίσης την Εκπαιδευτική ενότητα CADRE I. ενότητα 1.4 σχετικά με τη στέρηση της ελευθερίας.

⁶ Amuur κατά Γαλλίας, ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 19776/92, Απόφαση της 25ης Ιουνίου 1996, παράγρ.42.

⁷ Saadi κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 13229/03, Απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2008, παράγρ.74.

⁸ Κοινή Γενική Παρατήρηση αριθ. 4 (2017) της Επιτροπής για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Οικογενειών τους και Αρ. 23 (2017) της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τις κρατικές υποχρεώσεις σχετικά με τα ανθρωπίνια δικαιώματα των παιδιών στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης στις χώρες προέλευσης, διέλευσης, προορισμού και επιστροφής, CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23, 16 Νοεμβρίου 2017, παράγρ. 5.

⁹ G.B. και Λοιποί κατά Τουρκίας, Αίτηση αρ. 4633/15, παράγρ. 167, 186.

¹⁰ Rahimi κατά Ελλάδας, ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 8687/08, Απόφαση της 5ης Απριλίου 2011, παράγρ.120.

Κατά την αξιολόγηση του συμφέροντος του παιδιού σύμφωνα με το άρθρο 3 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Επιτροπή CRC) εξήγησε στη Γενική της Παρατήρηση Αρ. 14 ότι: «η αξιολόγηση του συμφέροντος ενός παιδιού πρέπει να περιλαμβάνει το σεβασμό του δικαιώματος του παιδιού να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του και τη δέουσα βαρύτητα που δίνεται στις εν λόγω απόψεις σε όλα τα θέματα που αφορούν το παιδί. (...) Οι εξελισσόμενες ικανότητες του παιδιού πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όταν διακυβεύονται τα συμφέροντα και το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού. Η Επιτροπή έχει ήδη καθορίσει ότι όσο περισσότερα γνωρίζει, έχει βιώσει και κατανοήσει το παιδί, τόσο περισσότερο ο γονέας, ο νόμιμος κηδεμόνας ή άλλα νομικά υπεύθυνα πρόσωπα πρέπει να μετατρέψουν την κατεύθυνση και την καθοδήγηση σε υπενθυμίσεις και συμβουλές και αργότερα σε ανταλλαγή ισότιμη βάση. Ομοίως, καθώς το παιδί ωριμάζει, οι απόψεις του/της θα έχουν αυξανόμενη βαρύτητα στην αξιολόγηση των συμφερόντων του/της.»¹¹

Ως εκ τούτου, οι απόψεις του παιδιού για την κατάστασή του είναι κεντρικής σημασίας για την αξιολόγηση για το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Είναι ο ακρογωνιαίος λίθος μιας διαδικασίας φιλικής προς τα παιδιά.

Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) συνιστά να ακούγεται απευθείας το παιδί όπου είναι δυνατόν. Εάν οι απόψεις του παιδιού μεταδίδονται μέσω αντιπροσώπου, αυτές πρέπει να μεταδίδονται σωστά. Οι εκπρόσωποι πρέπει να έχουν επαρκή γνώση και κατανόηση των διαφόρων πτυχών της διαδικασίας λήψης αποφάσεων και εμπειρία στην εργασία με παιδιά.

Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενική Παρατήρηση Αρ. 12 (2009) για το Δικαίωμα Ακρόασης του Παιδιού, [CRC/C/GC/12](#)

Άρθρο 8

Κράτηση στη φυλακή

35. Αφού το παιδί αποφασίσει να ακουστεί, θα πρέπει να αποφασίσει πώς θα ακουστεί: «είτε απευθείας, είτε μέσω αντιπροσώπου ή κατάλληλου φορέα. Η επιτροπή συνιστά, όπου είναι δυνατόν, να δίνεται στο παιδί η ευκαιρία να ακούγεται απευθείας σε οποιαδήποτε διαδικασία
36. Ο αντιπρόσωπος μπορεί να είναι ο γονέας(οι γονείς), ένας δικηγόρος ή άλλο πρόσωπο (μεταξύ άλλων, κοινωνικός λειτουργός). Ωστόσο, πρέπει να τονιστεί ότι σε πολλές περιπτώσεις (αστικές, ποινικές ή διοικητικές) υπάρχουν κίνδυνοι σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ του παιδιού και του πιο προφανούς αντιπροσώπου του (γονέα/γονέων). Εάν η ακρόαση του παιδιού πραγματοποιείται μέσω αντιπροσώπου, είναι υψίστης σημασίας οι απόψεις του παιδιού να μεταδίδονται σωστά στον υπεύθυνο λήψης αποφάσεων από τον αντιπρόσωπο. Η επιλεγμένη μέθοδος θα πρέπει να καθορίζεται από το παιδί (ή από την αρμόδια αρχή, όπως απαιτείται) ανάλογα με την ιδιαίτερη κατάστασή του/της. Οι αντιπρόσωποι πρέπει να έχουν επαρκή γνώση και κατανόηση των διαφόρων πτυχών της διαδικασίας λήψης αποφάσεων και εμπειρία στην εργασία με παιδιά.
37. Ο αντιπρόσωπος πρέπει να γνωρίζει ότι εκπροσωπεί αποκλειστικά τα συμφέροντα του παιδιού και όχι τα συμφέροντα άλλων προσώπων (γονέων), ιδρυμάτων ή φορέων (π.χ. ίδρυμα φροντίδας, διοίκηση ή κοινωνία). Θα πρέπει να αναπτυχθούν κώδικες συμπεριφοράς για αντιπροσώπους που ορίζονται να εκπροσωπούν τις απόψεις του παιδιού.

Στην περίπτωση *Sahin κατά Γερμανίας*,¹² το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ερμήνευσε επίσης το δικαίωμα ακρόασης. Το παιδί που αφορούσε την υπόθεση ήταν τεσσάρων ετών κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών. Το παιδί ακούστηκε πολλές φορές από έναν εμπειρογνώμονα ο οποίος στη συνέχεια έδωσε τη γνώμη του για το παιδί και στη συνέχεια ακούστηκε από το αρμόδιο εθνικό δικαστήριο. Το παιδί λοιπόν δεν ακούστηκε απευθείας, αλλά μέσω τρίτου.

Το ΕΔΔΑ έκρινε τα ακόλουθα:

«Όσον αφορά το ζήτημα της ακρόασης του παιδιού ενώπιον του δικαστηρίου, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι κατά γενικό κανόνα εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να αξιολογήσουν τα αποδεικτικά στοιχεία που έχουν ενώπιόν τους, συμπεριλαμβανομένων των μέσων που χρησιμοποιήθηκαν για τη διαπίστωση των σχετικών πραγματικών περιστατικών [...]. Θα ήταν υπερβολικό να πούμε ότι τα εθνικά δικαστήρια υποχρεούνται πάντα να ακούν ένα παιδί στο δικαστήριο σχετικά με το ζήτημα της πρόσβασης σε έναν γονέα που δεν έχει την επιμέλεια, αλλά αυτό το ζήτημα εξαρτάται από τις ειδικές περιστάσεις κάθε υπόθεσης, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την ηλικία και την ωριμότητα του συγκεκριμένου παιδιού».

¹¹ Γενική Παρατήρηση Αρ. 14 (2013) της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να έχει ως πρωταρχικό μέλημα το συμφέρον του (άρθρ. 3, παράγρ. 1 της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού - [CRC](#)), [CRC/C/GC/14](#), 29 Μαΐου 2013, παράγρ. 44.

¹² *Sahin κατά Γερμανίας*, ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 30943/96, Απόφαση της 20ης Νοεμβρίου 2002.

Όταν ένα κρατούμενο παιδί έχει πρόσβαση σε δικαστήριο, πρέπει επίσης να ακούγεται. Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η δυνατότητα ακρόασης ενός κρατουμένου συγκαταλέγεται στις θεμελιώδεις εγγυήσεις της διαδικασίας που εφαρμόζονται σε υποθέσεις στέρησης της ελευθερίας.¹³ Σε διοικητικές διαδικασίες που σχετίζονται με παιδιά, συμπεριλαμβανομένων των κέντρων κράτησης ανηλίκων, ένα παιδί πρέπει να έχει το δικαίωμα ακρόασης και να απολαμβάνει τα άλλα δικαιώματα «σύμφωνα με τους διαδικαστικούς κανόνες του εθνικού δικαίου».¹⁴

Το δικαίωμα ακρόασης δεν είναι απλώς ένα νομικό πρότυπο βάσει του διεθνούς δικαίου, αλλά είναι μια σαφής νομική διάταξη σύμφωνα με το δικαίο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεδομένου ότι το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας για τις συνθήκες υποδοχής καλύπτει τους αιτούντες άσυλο, οι διατάξεις της Οδηγίας για τις διαδικασίες¹⁵ σχετικά με τις προσωπικές συνεντεύξεις ισχύουν, μαζί με τις διατάξεις και των δύο οδηγιών για τις ειδικές εγγυήσεις για τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Αν και οι λόγοι φυγής δεν σχετίζονται πάντα άμεσα με τον προσδιορισμό του καλύτερου τύπου καταλύματος, με βάση τα παραπάνω, οι ατομικές συνθήκες του παιδιού είναι πολύ σημαντικές.

Ομοίως με το άρθρο 3 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), το άρθρο 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Χάρτης) εγγυάται επίσης ότι το συμφέρον του παιδιού θα λαμβάνεται υπόψη ως πρωταρχικό μέλημα σε όλες τις ενέργειες που αφορούν παιδιά. Στην περίπτωση *Aguirre Zarraga*,¹⁶ το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) έκρινε ότι το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα του άρθρου 24 του Χάρτη, το οποίο απαιτεί το παιδί να μπορεί να εκφράζει τις απόψεις του σε δικαστικές διαδικασίες.

Το ΔΕΕ είπε ότι «Μολονότι παραμένει δικαίωμα του παιδιού, η ακρόαση του παιδιού δεν μπορεί να συνιστά απόλυτη υποχρέωση, αλλά πρέπει να αξιολογείται λαμβάνοντας υπόψη τι απαιτείται για το συμφέρον του παιδιού σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση, σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 2 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.» (παράγραφος 64).

Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η ακρόαση του παιδιού μπορεί να είναι επιβλαβής για την ψυχολογική του υγεία.¹⁷ Επιπλέον, το δικαίωμα ακρόασης αποτελεί γενική αρχή του δικαίου της ΕΕ.¹⁸

Τα ασυνόδευτα παιδιά μπορεί να μην είναι πάντα σε θέση να γνωστοποιήσουν άμεσα τις απόψεις τους στις ίδιες τις αρχές, ή τουλάχιστον όχι πλήρως. Αυτό μπορεί να αποδοθεί σε πολλούς παράγοντες, που συμπεριλαμβάνουν ενδεικτικά

- την ηλικία τους – τα μικρότερα παιδιά δεν έχουν πάντα την απαραίτητη ωριμότητα για να γνωστοποιήσουν τις απόψεις τους προφορικά με σαφή τρόπο
- ο τραυματισμός τους – οι συνέπειες της δίωξης και/ή σοβαρής βλάβης, μαζί με τα τραυματικά γεγονότα που υπέστησαν στην πορεία προς την Ευρώπη, σε συνδυασμό με τις εγγενώς επιζήμιες επιπτώσεις της κράτησης μπορεί να οδηγήσουν στο να μην μπορούν τα παιδιά να εκφράσουν πλήρως και ελεύθερα τις σκέψεις τους για την κατάστασή τους, πόσο μάλλον να την αναλογιστούν.

Αυτοί οι παράγοντες πρέπει πάντα να αξιολογούνται κατά περίπτωση. Δεν πρέπει ποτέ να υπάρχει αυτόματη προεπιλεγμένη θέση. Από αυτό συνάγεται λογικά ότι οι εθνικοί νόμοι που ορίζουν ότι τα παιδιά μπορούν να ακουστούν μόνο σε δικαστήρια άνω μιας ορισμένης ηλικίας θα παραβιάζουν το άρθρο 12 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC).

Σε τέτοιες περιπτώσεις, μπορεί να γίνει επίκληση του άρθρου 12 παράγραφος 2 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), το οποίο ορίζει ότι για να είναι αποτελεσματικό το δικαίωμα ακρόασης,

«(...) ειδικότερα, παρέχεται στο παιδί η δυνατότητα ακρόασης σε κάθε δικαστική και διοικητική διαδικασία που επηρεάζει το παιδί, είτε άμεσα είτε μέσω αντιπροσώπου ή αρμόδιου οργάνου, κατά τρόπο σύμφωνο με τους δικονομικούς κανόνες του εθνικού δικαίου.»

Έτσι, όταν τα παιδιά δεν είναι για οποιονδήποτε λόγο σε θέση να απευθυνθούν απευθείας στις αρχές, οι επαγγελματίες που εργάζονται μαζί τους / στον τομέα της παιδικής προστασίας έχουν αυξημένη ευθύνη να κατανοήσουν τις ανάγκες, τα ευάλωτα σημεία και τις ατομικές τους περιστάσεις. Οι κοι-

¹³ Kampanis κατά Ελλάδας, ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 17977/91, Απόφαση της 13ης Ιουλίου 1995, παράγρ. 47.

¹⁴ Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενική Παρατήρηση (GC) 12, παράγρ. 67.

¹⁵ Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις κοινές διαδικασίες χορήγησης και ανάκλησης διεθνούς προστασίας (αναδιτύπωση), ΕΕ, Επίσημη Εφημερίδα L180/60-95, («[Οδηγία της ΕΕ σχετικά με τις Διαδικασίες](#)»).

¹⁶ *PPU Josega Andoni Aguirre Zarraga v. Simone Pelz*, Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), υπόθεση C-491/10, Απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010 (First Chamber), παράγρ. 63.

¹⁷ Όπως παραπάνω., παράγρ. 64.

¹⁸ *M.M. κατά Υπουργού Δικαιοσύνης, Ισότητας και Μεταρρύθμισης του Νόμου*, ΔΕΕ, υπόθεση C-277/11, Απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2012 (First Chamber), παράγρ. 31.

νωνικοί λειτουργοί, οι δάσκαλοι και οι ψυχολόγοι διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην ανάλυση και την κατανόηση των ελπίδων και των φόβων των παιδιών σε τέτοιες καταστάσεις (π.χ. μέσα από τις ζωγραφιές τους).¹⁹

IV.2 ΕΔυνατότητα ακρόασης των παιδιών μέσω μιας συνεργατικής προσέγγισης

Τα παιδιά μπορούν να ασκήσουν αποτελεσματικά το δικαίωμα ακρόασής τους και να γνωστοποιούν τις απόψεις τους μόνο εάν οι επαγγελματίες που τα βοηθούν δημιουργήσουν ενεργά ένα τέτοιο περιβάλλον όπου αυτό είναι δυνατόν.

Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού έχει καθορίσει λεπτομερώς το εύρος της υποχρέωσης σχετικά με το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού στη Γενική της Παρατήρηση 12.

Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενική Παρατήρηση Αρ. 12 (2009) σχετικά με το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, CRC/C/GC/12

25. Η πραγμάτωση του δικαιώματος του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του απαιτεί την ενημέρωση του παιδιού για τα θέματα, τις επιλογές και τις πιθανές αποφάσεις που πρέπει να ληφθούν και τις συνέπειές τους από εκείνους που είναι υπεύθυνοι για την ακρόαση του παιδιού και από τους γονείς του ή τον κηδεμόνα του. Το παιδί πρέπει επίσης να ενημερώνεται για τις συνθήκες υπό τις οποίες θα κληθεί να εκφράσει τις απόψεις του. Αυτό το δικαίωμα στην ενημέρωση είναι ουσιώδες, γιατί αποτελεί προϋπόθεση για τις ξεκάθαρες αποφάσεις του παιδιού.
34. Ένα παιδί δεν μπορεί να ακουστεί αποτελεσματικά όταν το περιβάλλον είναι εκφοβιστικό, εχθρικό, αναίσθητο ή ακατάλληλο για την ηλικία του. Οι διαδικασίες πρέπει να είναι προσβάσιμες και κατάλληλες για τα παιδιά. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην παροχή και την παράδοση πληροφοριών φιλικών προς τα παιδιά, την επαρκή υποστήριξη για αυτοσυνηγορία, το κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό, το σχεδιασμό αιθουσών δικαστηρίων, την ενδυμασία δικαστών και δικηγόρων, οθόνες όρασης και χωριστές αίθουσες αναμονής.
45. Εφόσον το παιδί απολαμβάνει το δικαίωμα να δοθεί η δέουσα βαρύτητα στις απόψεις του, ο υπεύθυνος λήψης αποφάσεων πρέπει να ενημερώσει το παιδί για το αποτέλεσμα της διαδικασίας και να εξηγήσει πώς ελήφθησαν υπόψη οι απόψεις του. Η ανατροφοδότηση αποτελεί εγγύηση ότι οι απόψεις του παιδιού όχι μόνο ακούγονται ως τυπικότητα, αλλά λαμβάνονται σοβαρά υπόψη. Οι πληροφορίες μπορεί να ωθήσουν το παιδί να επιμείνει, να συμφωνήσει ή να υποβάλει άλλη πρόταση ή, σε περίπτωση δικαστικής ή διοικητικής διαδικασίας, να ασκήσει έφεση ή καταγγελία.

Ως εκ τούτου, η **πρώτη** απαραίτητη προϋπόθεση είναι τα παιδιά να γνωρίζουν τις σχετικές πληροφορίες που αφορούν όλα τα κύρια ζητήματα της περίπτωσης τους, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων τους και του φάσματος των πιθανών αποτελεσμάτων. Τέτοιες πληροφορίες πρέπει πάντα να παρουσιάζονται με κατανοητό τρόπο, σε μια γλώσσα που καταλαβαίνουν τα παιδιά.²⁰ Νομικιστικοί, τεχνικοί όροι και εκφράσεις θα πρέπει να αποφεύγονται.²¹

Η **δεύτερη** είναι η δημιουργία αμοιβαίας εμπιστοσύνης στον υψηλότερο δυνατό βαθμό. Μπορεί να είναι μια χρονοβόρα προσπάθεια και να φαίνεται λίγο ξένο για τους νομικούς, αλλά η δημιουργία μιας ανθρώπινης σύνδεσης είναι το κλειδί για την απόκτηση εμπιστοσύνης. Τα παιδιά θα είναι πολύ απρόθυμα (ή απλά ανίκανα) να μοιραστούν βαθιές, συχνά βλαβερές, επανατραυματικές αναμνήσεις ή εμπειρίες με ενήλικες σε θέσεις εξουσίας, οι οποίοι για αυτά μπορούν πολύ εύκολα να είναι μια από τα ίδια. Η διαδικασία οικοδόμησης εμπιστοσύνης αναλύεται παρακάτω.

Η **τρίτη** απαραίτητη προϋπόθεση είναι η κατανόηση των ψυχολογικών και κοινωνικών αναγκών του παιδιού. Αυτό είναι ένα από τα αρχικά βήματα του καθορισμού του συμφέροντος που θα πρέπει να διεξάγεται σε κάθε περίπτωση initial steps of the best interests determination which ought to be conducted in every single case.

Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι στις περισσότερες περιπτώσεις έχουν περάσει από πολλά τραυματικά γεγονότα, ξεκινώντας από το αρχικό τραύμα της δίωξης / σοβαρής βλάβης, μέχρι την απώλεια των πρωταρχικών δεσμών (γονείς) και τον ξεριζωμό χωρίς στενή οικογένεια. Η διακοπή της προσκόλλησης οδηγεί σε δυσπιστία.²²

¹⁹ MasoumehFarokhi, MasoudHashemi: Η Ανάλυση των Παιδικών Ζωγραφιών: Κοινωνικές, Συναισθηματικές, Σωματικές και Ψυχολογικές πτυχές, Δεκέμβριος 2011, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042811022580>

²⁰ Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενική Παρατήρηση (GC) 12, παράγραφοι 21 και 124.

²¹ Δείτε τον ιστότοπο ηλεκτρονικής μάθησης της Ουγγρικής Επιτροπής του Ελσίνκι που σε προσβάσιμη, απλή γλώσσα μπορεί να βοηθήσει τους επαγγελματίες να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους σε απλή γλώσσα: <https://elearning.helsinki.hu/?lang=en>.

²² Ουγγρική Επιτροπή του Ελσίνκι, Αξιολόγηση Αξιοπιστίας στις Διαδικασίες Ασύλου - Ένα Πολυθεματικό Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο, όπ. π., σελ. 104.

Προηγούμενη βλάβη, συμπεριλαμβανομένης της ζημίας που υπέστη καθ' οδόν προς την Ευρώπη – για παράδειγμα, η αστυνομική βία ή η παράνομη κράτηση μπορεί επίσης να έχει σοβαρές επιζήμιες επιπτώσεις στην ψυχολογική ευημερία και την ικανότητα ή την προθυμία των παιδιών να εμπιστεύονται πρόσωπα εξουσίας.

Όλα τα παραπάνω πρέπει να αξιολογούνται και να αντιμετωπίζονται με τρόπο που να είναι κατάλληλος για την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού, λαμβάνοντας υπόψη τις γνωστικές ικανότητες και δεξιότητες των παιδιών σε διαφορετικές ηλικίες.

Όπως εξήγησε η [Ουγγρική Επιτροπή του Ελσίνκι](#):

«Τα παιδιά δεν είναι απλώς «ενήλικες σε μικρογραφία». υφίστανται ταχεία ανάπτυξη που δεν τελειώνει παρά μόνο στις αρχές της ηλικίας των είκοσι. Ορισμένες αλλαγές είναι πολύ εμφανείς, όπως όταν ένα μωρό μαθαίνει να περπατά ή οι σωματικές αλλαγές σε έναν έφηβο που εισέρχεται στην εφηβεία. Όμως άλλες αλλαγές δεν μπορούν να ανιχνευθούν από τα μάτια μας, όπως η ανάπτυξη τμημάτων του εγκεφάλου στην εφηβεία που επηρεάζουν το πώς σκέφτεται αυτό το άτομο.»²³

Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο CREDO Αξιολόγηση αξιοπιστίας στις διαδικασίες ασύλου, Τόμος 2 εξηγεί λεπτομερώς τις σωματικές και γνωστικές αλλαγές που επηρεάζουν την ωριμότητα των παιδιών και επομένως έχει άμεση επίδραση στην αποτελεσματική απόλαυση του δικαιώματος ακρόασης.²⁴

Επομένως, ο καλύτερος τρόπος για να μπορέσουν τα παιδιά να γνωστοποιήσουν αποτελεσματικά τις απόψεις τους πρέπει να αξιολογείται κατά περίπτωση. Όπως προαναφέρθηκε, το δικαίωμα ακρόασης μπορεί να γίνει κατανοητό σύμφωνα με την αρχή του συμφέροντος του παιδιού και στην πραγματικότητα αποτελεί σημαντικό στοιχείο του.

Ως εκ τούτου, επαγγελματίες που εργάζονται με παιδιά με διαφορετικές ιδιότητες θα πρέπει να συναντώνται σε τακτική βάση για να συζητούν τις απόψεις τους για το παιδί και να ενημερώνονται μεταξύ τους για τα πρόσφατα στάδια της εργασίας τους. Μαζί θα είναι σε θέση να προσδιορίσουν τις βασικές ανάγκες του παιδιού και να εργαστούν αποτελεσματικά για τη δημιουργία ενός σωματικά και ψυχολογικά ασφαλούς περιβάλλοντος για το παιδί, όπου θα μπορούν να γνωστοποιούν αποτελεσματικά τις απόψεις τους.

Μια διεπιστημονική συνεργασία μεταξύ διάφορων παραγόντων – νόμιμων κηδεμόνων, δικηγόρων, εργαζομένων σε εγκαταστάσεις φιλοξενίας, κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων, δασκάλων και του προσωπικού της αρχής ασύλου – είναι σημαντική. Σε κάθε αξιολόγηση πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη του παιδιού, στο οποίο θα πρέπει να παρουσιάζονται τα γεγονότα της περίπτωσης του με τρόπο κατάλληλο για την ηλικία του.

Σε αυτό, η συμμετοχή του παιδιού και η ακρόαση των απόψεων του παιδιού είναι το κλειδί. Προκειμένου να καταστεί δυνατή η αποτελεσματική συμμετοχή και να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των παιδιών στις διάφορες δραστηριότητές τους, αυτοί οι επαγγελματίες θα πρέπει πάντα να ενημερώνουν το παιδί για τους ρόλους, τα επαγγελματικά τους όρια και τις πιθανές συνέπειες των πράξεών τους.

Σύμφωνα με το [Συμβούλιο της Ευρώπης](#):

«Όταν οι επαγγελματίες που εμπλέκονται στη λήψη αποφάσεων είναι γιατροί, νοσηλευτές, δάσκαλοι, κοινωνικοί λειτουργοί, εργαζόμενοι στα πρώτα χρόνια ή διευθυντές που γνωρίζουν ήδη το εμπλεκόμενο παιδί ή παιδιά, τα παιδιά θα χρησιμοποιήσουν τις προηγούμενες εμπειρίες αυτών των απόρων ως βάση για αποφάσεις σχετικά με το αν θα τους εμπιστευτούν.»²⁵

Η ειλικρίνεια, η διαφάνεια και η διαθεσιμότητα συμβάλλουν στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και θα οδηγήσουν στο να αισθάνεται το παιδί ασφαλές δίπλα σε διάφορους επαγγελματίες που εργάζονται για την περίπτωσή του. Το να αισθάνεται ασφάλεια είναι ο ακρογωνιαίος λίθος ενός περιβάλλοντος όπου τα παιδιά μπορούν να εκφράσουν ελεύθερα τις απόψεις τους.

Οι επαγγελματίες πρέπει επίσης να γνωρίζουν ότι, σύμφωνα με το [Συμβούλιο της Ευρώπης](#):

«Πριν φτάσουν στη χώρα υποδοχής και/ή κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, οι λαθρέμποροι ήταν η κύρια πηγή πληροφοριών για τα περισσότερα παιδιά. Ωστόσο, οι πληροφορίες που ελήφθησαν κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου διαπιστώθηκε ότι ήταν εσφαλμένες και ανακριβείς. Κατά την άφιξη στη χώρα υποδοχής, οι πληροφορίες κατέστησαν προσβάσιμες από δημόσιους υπαλλήλους διαφορετικών ιδιοτήτων (αστυνομικοί, κοινωνικοί λειτουργοί, κηδεμόνες, εκπαιδευτικοί) και ιδιωτικούς φορείς (εργαζόμενοι σε ανθρωπιστικές οργανώσεις και εργαζόμενοι σε ΜΚΟ). Τα παιδιά εξέφρασαν την απογοήτευσή τους για την ανομοιότητα των πληροφοριών που είχαν λάβει σε διάφορα στάδια του ταξιδιού»

²³ Ουγγρική Επιτροπή του Ελσίνκι, Αξιολόγηση Αξιοπιστίας στις Διαδικασίες Ασύλου - Ένα Πολυθεματικό Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο, όπ. π., σελ. 94.

²⁴ Όπως παραπάνω, σελ. 94 – 95.

²⁵ Συμβούλιο της Ευρώπης, Άκου – Δράσε – Άλλαξε. Εγχειρίδιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη συμμετοχή των παιδιών, Οκτώβριος 2020, σελ. 35.

τους. Τα παιδιά ανέφεραν επίσης ότι έλαβαν πληροφορίες μέσω διερμηνέων που δεν μιλούσαν τη μητρική τους γλώσσα ή μια κοινή γλώσσα, αλλά μόνο μια παρόμοια γλώσσα. Αυτό αναγνωρίστηκε ως εμπόδιο στην καλή επικοινωνία.»²⁶

IV.3 Ατομική προσέγγιση

Όλοι οι ενήλικες που εργάζονται με παιδιά θα πρέπει να θυμούνται τα ακόλουθα, όπως τονίζεται από το [Συμβούλιο της Ευρώπης](#):

Κατά τη διερεύνηση των απόψεων των παιδιών, οι επαγγελματίες πρέπει να τις λαμβάνουν σοβαρά υπόψη και να αναγνωρίζουν τις διαφορετικές και εξελισσόμενες ικανότητες κάθε παιδιού ξεχωριστά. Τα παιδιά μπορούν να σχηματίσουν και να εκφράσουν απόψεις από την πιο μικρή ηλικία, αλλά η φύση της συμμετοχής τους και το εύρος των αποφάσεων στις οποίες εμπλέκονται, θα αυξηθεί αναγκαστικά ανάλογα με την ηλικία και τις εξελισσόμενες ικανότητές τους. Αυτό απαιτεί από τους επαγγελματίες να αναγνωρίσουν τις διαφορετικές ικανότητες κάθε παιδιού ξεχωριστά και να προσαρμόσουν τις αλληλεπιδράσεις τους μαζί του με τρόπο που ούτε υπερεκτιμά ούτε υποτιμά τις ικανότητές του. Για κάποιους αυτό μπορεί να είναι μια θεμελιώδης αλλαγή στον τρόπο που βλέπουν τα παιδιά, επειδή δεν βλέπουν την ηλικία ως εμπόδιο. Σαφώς, τα πολύ μικρά παιδιά και ορισμένα παιδιά με αναπηρίες δεν μπορούν να κάνουν ορισμένα πράγματα, όπως και ορισμένοι ενήλικες έχουν περιορισμένες δυνατότητες. Αυτό δεν πρέπει να θέτει υπό αμφισβήτηση τις ικανότητές τους.²⁷

Κατά την υιοθέτηση των προαναφερθέντων νομικών αρχών στη μεμονωμένη περίπτωση, οι επαγγελματίες πρέπει να γνωρίζουν ότι όλα τα παιδιά είναι διαφορετικά και ότι η ωριμότητα και οι προηγούμενες εμπειρίες τους είναι καθοριστικής σημασίας για την υιοθέτηση της καλύτερης προσέγγισης. Όπως τονίζεται από την [Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες \(UNHCR\)](#):

«Η παιδική ηλικία είναι μια περίοδος ανάπτυξης ενός ανθρώπου. Καθώς μεγαλώνουν, ο εγκέφαλος των παιδιών ωριμάζει και οι γλωσσικές και κοινωνικές τους δεξιότητες εξελίσσονται. Κάθε παιδί μεγαλώνει και αναπτύσσεται διαφορετικά, τόσο σωματικά όσο και συναισθηματικά και αυτό επηρεάζεται από οικογενειακούς, κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες. Η δίωξη, οι συγκρούσεις, η φυγή και ο χωρισμός της οικογένειας έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη των παιδιών. Τούτου λεχθέντος, τα παιδιά είναι ανθεκτικά και οι ικανότητές τους συνεχίζουν να εξελίσσονται. Μια προσέγγιση «ένα μέγεθος για όλους» στις διαδικασίες προστασίας δεν προάγει επαρκώς και κατάλληλα την προστασία των παιδιών· αυτές οι διαδικασίες πρέπει να λαμβάνουν υπόψη και να προσαρμόζονται στις συγκεκριμένες αναπτυξιακές ανάγκες και ικανότητες κάθε παιδιού.»²⁸

Συνοπτικά, τα παιδιά χρειάζονται ενεργή και αφοσιωμένη βοήθεια για να μπορέσουν να συμμετάσχουν πλήρως στις διαδικασίες που τα επηρεάζουν και να κάνουν τις απόψεις τους να ακουστούν. Αυτό δημιουργεί νομική ευθύνη για όλους τους ενήλικες επαγγελματίες που εργάζονται με παιδιά.

IV.4 Νόμιμοι Κηδεμόνες και Νόμιμοι Εκπρόσωποι

Σε σχέση με τα παιδιά που αντιμετωπίζουν δικαστικές διαδικασίες, δύο κρίσιμοι παράγοντες είναι ο κηδεμόνας, ο οποίος είναι επιφορτισμένος με τη νόμιμη εκπροσώπηση του παιδιού από το νόμο και ο νόμιμος εκπρόσωπος (δικηγόρος), ο οποίος εκπροσωπεί το παιδί βάσει εντολής του κηδεμόνα, με τη συμφωνία του παιδιού.

Οδηγία για τις Διαδικασίες, Άρθρο 25 παράγραφος 1

1. Όσον αφορά όλες τις διαδικασίες που προβλέπονται στην παρούσα Οδηγία και με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 14 έως 17, τα κράτη μέλη:

(α) λαμβάνουν μέτρα το συντομότερο δυνατό για να διασφαλίσουν ότι ένας εκπρόσωπος εκπροσωπεί και βοηθά τον ασυνόδευτο ανήλικο για να μπορέσει να επωφεληθεί από τα δικαιώματα και να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην παρούσα Οδηγία. Ο ασυνόδευτος ανήλικος ενημερώνεται αμέσως για το διορισμό εκπροσώπου. Ο εκπρόσωπος εκτελεί τα καθήκοντά του/της σύμφωνα με την αρχή του συμφέροντος του παιδιού και διαθέτει την απαραίτητη πείρα προς τούτο. Το πρόσωπο που ενεργεί ως εκπρόσωπος αλλάζει μόνο όταν είναι απαραίτητο. Οργανισμοί ή άτομα των οποίων τα συμφέροντα έρχονται σε σύγκρουση ή ενδέχεται να συγκρούονται με εκείνα του ασυνόδευτου ανηλίκου δεν είναι κατάλληλοι για να γίνουν εκπρόσωποι. Ο εκπρόσωπος μπορεί επίσης να είναι ο εκπρόσωπος που αναφέρεται στην Οδηγία 2013/33/ΕΕ.

²⁶ Συμβούλιο της Ευρώπης, Φιλικές προς τα παιδιά πληροφορίες για τα παιδιά σε μετανάστευση: Τι σκέφτονται τα παιδιά;, Μάιος 2018, παράγρ. 22.

²⁷ Συμβούλιο της Ευρώπης, Άκου – Δράσε – Άλλαξε, όπ. π., σελ. 38.

²⁸ Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), Τεχνική καθοδήγηση: Διαδικασίες φιλικές προς τα παιδιά, 2021, σελ. 4.

(β) εξασφαλίζουν ότι δίνεται η ευκαιρία στον εκπρόσωπο να ενημερώσει τον ασυνόδευτο ανήλικο για το νόημα και τις πιθανές συνέπειες της προσωπικής συνέντευξης και, όπου χρειάζεται, πώς να προετοιμαστεί για την προσωπική συνέντευξη. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι ένας εκπρόσωπος και/ή ένας νομικός σύμβουλος ή άλλος σύμβουλος που γίνεται δεκτός ή επιτρέπεται ως τέτοιος σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο είναι παρόντες στη συνέντευξη και έχουν την ευκαιρία να υποβάλουν ερωτήσεις ή να κάνουν σχόλια, εντός του πλαισίου που ορίζεται από το πρόσωπο που διεξάγει την συνέντευξη.

Ενώ ένας κηδεμόνας και ένας νόμιμος εκπρόσωπος είναι δύο διαφορετικοί παράγοντες, η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) σημειώνει ότι αυτοί οι όροι «χρησιμοποιούνται συχνά στο πλαίσιο των διαδικασιών ασύλου, των βιώσιμων λύσεων και της εναλλακτικής φροντίδας. Ωστόσο, η έννοια αυτών των όρων όπως χρησιμοποιείται στο διεθνές νομικό και πολιτικό πλαίσιο παραμένει ασυνεπής.»²⁹

Η συζήτηση παρακάτω περιγράφει πώς και οι δύο φορείς έχουν έναν σαφώς καθορισμένο, συμπληρωματικό και σημαντικό ρόλο στην προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των παιδιών.

IV.4.1 Νόμιμος κηδεμόνας

Ο διορισμός κηδεμόνα είναι εγγενής για την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων ανηλίκων.

Σύμφωνα με τον ορισμό του [Ευρωπαϊκού Γραφείου Υποστήριξης Ασύλου \(EASO\)](#), ο κηδεμόνας «είναι ένα ανεξάρτητο πρόσωπο που προστατεύει τα συμφέροντα και τη γενική ευημερία ενός παιδιού και για το σκοπό αυτό συμπληρώνει την περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητα του παιδιού. Ο κηδεμόνας ενεργεί ως νόμιμος εκπρόσωπος του παιδιού σε όλες τις διαδικασίες με τον ίδιο τρόπο που ο γονέας εκπροσωπεί το παιδί του/της.»³⁰

Με βάση τον ρόλο του εκπροσώπου που αναφέρθηκε παραπάνω, θα μπορούσε κάλλιστα να είναι και δικηγόρος. Ωστόσο, η αρχή του συμφέροντος του παιδιού υποδηλώνει ότι ο κηδεμόνας πρέπει να είναι ένα άτομο που έχει ισχυρό υπόβαθρο στην παιδική προστασία και όχι μόνο στα ισχύοντα νομικά πρότυπα.

Η Γενική Παρατήρηση Αρ. 6 της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) το καθιστά σαφές όταν αναφέρει τα ακόλουθα:

21. Μεταγενέστερα βήματα, όπως ο διορισμός αρμόδιου κηδεμόνα όσο το δυνατόν ταχύτερα, χρησιμεύουν ως βασική διαδικαστική προστασία για τη διασφάλιση του σεβασμού των συμφερόντων ενός ασυνόδευτου ή αποχωρισμένου παιδιού και, ως εκ τούτου, ένα τέτοιο παιδί θα πρέπει να παραπέμπεται σε άσυλο ή άλλες διαδικασίες μόνο μετά από το διορισμό κηδεμόνα. Σε περιπτώσεις όπου αποχωρισμένα ή ασυνόδευτα παιδιά παραπέμπονται σε διαδικασίες ασύλου ή άλλες διοικητικές ή δικαστικές διαδικασίες, θα πρέπει επίσης να τους παρέχεται νόμιμος εκπρόσωπος εκτός από κηδεμόνα.

(...)

33. Τα κράτη οφείλουν να δημιουργήσουν το υποκείμενο νομικό πλαίσιο και να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την κατάλληλη εκπροσώπηση των συμφερόντων ενός ασυνόδευτου ή αποχωρισμένου παιδιού. Ως εκ τούτου, τα κράτη θα πρέπει να διορίσουν κηδεμόνα ή σύμβουλο μόλις ταυτοποιηθεί το ασυνόδευτο ή αποχωρισμένο παιδί και να διατηρήσουν αυτές τις ρυθμίσεις κηδεμονίας έως ότου το παιδί είτε ενηλικιωθεί είτε εγκαταλείψει οριστικά την επικράτεια και/ή τη δικαιοδοσία του κράτους σύμφωνα με τη Σύμβαση και άλλες διεθνείς υποχρεώσεις. Θα πρέπει να ζητείται η γνώμη του κηδεμόνα και να ενημερώνεται σχετικά με όλες τις ενέργειες που γίνονται σε σχέση με το παιδί. Ο κηδεμόνας θα πρέπει να έχει την εξουσία να είναι παρών σε όλες τις διαδικασίες σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένων των ακροάσεων για τη μετανάστευση και την προσφυγή, τις ρυθμίσεις περίθαλψης και όλες τις προσπάθειες αναζήτησης μιας βιώσιμης λύσης. Ο κηδεμόνας ή ο σύμβουλος θα πρέπει να έχει την απαραίτητη πείρα στον τομέα της παιδικής μέριμνας, ώστε να διασφαλίζεται ότι προστατεύονται τα συμφέροντα του παιδιού και ότι οι νομικές, κοινωνικές, υγειονομικές, ψυχολογικές, υλικές και εκπαιδευτικές ανάγκες του παιδιού -12- καλύπτονται κατάλληλα, μεταξύ άλλων, από τον κηδεμόνα που ενεργεί ως σύνδεσμος μεταξύ του παιδιού και των υφιστάμενων εξειδικευμένων φορέων/ατόμων που παρέχουν τη συνέχεια της φροντίδας που απαιτείται από το παιδί. Φορείς ή άτομα των οποίων τα συμφέροντα ενδέχεται να έρχονται σε σύγκρουση με εκείνα του παιδιού δεν θα πρέπει να είναι επιλέξιμα για κηδεμονία. Για παράδειγμα, οι μη συνδεδεμένοι ενήλικες των οποίων η κύρια σχέση με το παιδί είναι αυτή του εργοδότη θα πρέπει να αποκλείονται από τον ρόλο κηδεμονίας.»

²⁹ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), Τεχνική καθοδήγηση, σελ. 22.

³⁰ Ευρωπαϊκό Γραφείο Υποστήριξης Ασύλου (EASO), Πρακτικός οδηγός για το συμφέρον του παιδιού στις διαδικασίες ασύλου, 2019, σελ. 11.

Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεωρεί επίσης ότι ο διορισμός κηδεμόνα γίνεται αμέσως μετά την ταυτοποίηση ασυνόδευτου ή αποχωρισμένου παιδιού. Στο εγχειρίδιο του «Κηδεμονία για παιδιά που στερούνται τη γονική μέριμνα» ο Οργανισμός επισημαίνει τα ακόλουθα:

«Ο κηδεμόνας διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στη διασφάλιση της πρόσβασης στη νομική βοήθεια για τα ασυνόδευτα παιδιά ή στην υποστήριξη του παιδιού στην εύρεση συμβούλου. Ο κηδεμόνας θεωρείται ανεξάρτητο πρόσωπο που προστατεύει τα συμφέροντα και τη γενική ευημερία του παιδιού και για το σκοπό αυτό συμπληρώνει την περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητα του παιδιού, όταν είναι απαραίτητο, με τον ίδιο τρόπο που κάνουν οι γονείς. [...] Ο κηδεμόνας πρέπει να είναι το άτομο με την πιο ολοκληρωμένη άποψη για την κατάσταση και τις ατομικές ανάγκες του παιδιού. Ένας κηδεμόνας βρίσκεται σε μοναδική θέση να συνδέσει τις διάφορες αρχές και το παιδί. Ο κηδεμόνας μπορεί επίσης να βοηθήσει στη διασφάλιση της συνέχειας στην προστασία του παιδιού και να επιτρέψει στο παιδί να συμμετέχει αποτελεσματικά σε όλες τις αποφάσεις που το επηρεάζουν, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC).»

Αυτές οι πηγές αναφέρουν ότι ο κηδεμόνας πρέπει να είναι επαγγελματίας παιδικής προστασίας. Στην ιδανική περίπτωση, θα πρέπει να αποτελούν μέρος του συστήματος προστασίας των παιδιών και όχι υπό την επίβλεψη της ίδιας αρχής που χειρίζεται τη διαδικασία ασύλου ή μετανάστευσης του παιδιού, προκειμένου να διασφαλιστεί η επαγγελματική και διαδικαστική ανεξαρτησία.

Η Defense of Children International (DCI) συνέταξε ένα πρότυπο περίληψης 10 σημείων για κηδεμόνες. Σύμφωνα με αυτή, οι ρόλοι και οι ευθύνες ενός κηδεμόνα είναι.³¹ Σύμφωνα με αυτή, οι ρόλοι και οι ευθύνες ενός κηδεμόνα είναι:

- να υποστηρίζει ότι όλες οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται προς το συμφέρον του παιδιού, με στόχο την προστασία και την ανάπτυξη του παιδιού
- να διασφαλίζει τη συμμετοχή του παιδιού σε κάθε απόφαση που επηρεάζει το παιδί και να παρέχει πληροφορίες με φιλικό προς το παιδί τρόπο
- να προστατεύει την ασφάλεια του παιδιού
- να ενεργεί ως συνήγορος για τα δικαιώματα του παιδιού
- να λειτουργεί ως γέφυρα και σημείο εστίασης για το παιδί και άλλους εμπλεκόμενους φορείς
- να εξασφαλίζει την έγκαιρη ταυτοποίηση και εφαρμογή μιας βιώσιμης λύσης
- να φέρεται στο παιδί με σεβασμό και αξιοπρέπεια
- να διαμορφώσει μια σχέση με το παιδί που βασίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη, την ειλικρίνεια και την εμπιστευτικότητα
- να είναι προσβάσιμος
- να είναι εφοδιασμένος με σχετικές επαγγελματικές γνώσεις και ικανότητες.

Ο διορισμός και η ενεργή παρουσία ενός κηδεμόνα που είναι επαγγελματίας παιδικής προστασίας αποτελεί ελάχιστο πρότυπο.

Η Γενική Παρατήρηση Αρ. 6 της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) αναφέρει ότι: «Τα κράτη θα πρέπει να ορίσουν έναν κηδεμόνα ή σύμβουλο μόλις ταυτοποιηθεί το ασυνόδευτο ή αποχωρισμένο παιδί και να διατηρήσουν αυτές τις ρυθμίσεις κηδεμονίας έως ότου το παιδί είτε ενηλικιωθεί είτε εγκαταλείψει οριστικά την επικράτεια και /ή δικαιοδοσία του Κράτους (...).»³²

Προκειμένου να δημιουργηθεί βασική εμπιστοσύνη με το παιδί και να ξεκινήσει η χαρτογράφηση των αναγκών και των ευάλωτων σημείων του παιδιού, θα πρέπει να δοθεί η ευκαιρία σε έναν κηδεμόνα να διαβουλευτεί με το παιδί προτού το παιδί ακουστεί από μια αρχή ή δικαστήριο.

Ένας κηδεμόνας βρίσκεται σε ιδανική θέση για να χρησιμεύσει ως γέφυρα μεταξύ διαφόρων παραγόντων και να εντοπίζει όχι μόνο τις ανάγκες και τα ευάλωτα σημεία των παιδιών, αλλά και τα δικά τους επαγγελματικά εμπόδια. Οι κηδεμόνες θα έπρεπε ιδανικά να βρίσκονται στο επίκεντρο ενός δικτύου επαγγελματιών που συνεργάζονται και συμπληρώνουν ο ένας τις ικανότητες του άλλου. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η ενδυνάμωση των παιδιών είναι το κλειδί για να μπορέσουν να γνωστοποιήσουν τις απόψεις τους και αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω μιας διεπιστημονικής συνεργασίας μεταξύ διαφόρων επαγγελματιών υπό τον συντονισμό του κηδεμόνα.

Οι προσδοκίες από τους κηδεμόνες είναι υψηλές, όπως και οι ευθύνες στους ώμους τους. Δυστυχώς, αυτό δεν συνδυάζεται πάντα με επαρκή χρηματοδότηση, επαγγελματική υποστήριξη και επίβλεψη και μια ελκυστική σταδιοδρομία. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό οι κηδεμόνες να βασίζονται σε άλλους επαγγελματίες, όπως δικηγόρους, ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς.

³¹ Βλέπε, Βασικά πρότυπα για κηδεμόνες αποχωρισμένων παιδιών στην Ευρώπη, <https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/7001.pdf/>

³² Γενική Παρατήρηση Αρ. 6: Μεταχείριση ασυνόδευτων και αποχωρισμένων παιδιών εκτός της χώρας καταγωγής τους, Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Ηνωμένα Έθνη (Υη) Έγγρ. CRC/GC/2005/6, 1 Σεπτεμβρίου 2005, παράρρ 33.

Η σημασία του κηδεμόνα για ένα παιδί υπό κράτηση

Όταν κρατείται ένας ασυνόδευτος ανήλικος, ο ρόλος του κηδεμόνα είναι ακόμη πιο σημαντικός. Σε τέτοιες περιπτώσεις, τα εργαλεία των κηδεμόνων είναι πολύ ευρεία και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να διασφαλιστεί ότι τηρούνται τα συμφέροντα του παιδιού. Έχοντας κατά νου τη σημασία της συνεργασίας μεταξύ κηδεμόνων και άλλων επαγγελματιών, οι βασικές πιθανές ενέργειες είναι:

- έναρξη συναντήσεων με ψυχολόγο για την παροχή άμεσης παρέμβασης ενάντια στις εγγενώς επιβλαβείς συνέπειες του τραύματος
- αίτηση πρόσβασης σε όλα τα έγγραφα και τα αποδεικτικά στοιχεία βάσει των οποίων κρατείται το παιδί
- διατήρηση τακτικής επαφής με το παιδί, πιθανώς αυτοπροσώπως
- ανάθεση σε δικηγόρο του καθήκοντος να τερματίσει την κράτηση του παιδιού
- σύσκεψη με εναλλακτικούς παρόχους φροντίδας για πιθανές προσφορές ενός χώρου
- σύσκεψη με ψυχολόγο και κοινωνικούς λειτουργούς και έκδοση, όποτε είναι δυνατόν, από κοινού, μιας γνώμη εμπειρογνώμονα σχετικά με τις επιζήμιες επιπτώσεις της κράτησης στην περίπτωση του παιδιού που θα χρησιμοποιηθεί σε νομικές διαδικασίες που αποσκοπούν στον τερματισμό της κράτησης
- παροχή βοήθειας στο παιδί για να κάνει τη φωνή του να ακουστεί με κάθε ρεαλιστικό τρόπο, λαμβάνοντας υπόψη την ευαλωτότητα του παιδιού.

Αυτές οι ενέργειες είναι απαραίτητες για να ενδυναμώσουν το παιδί και να ανακαλύψουν τις απόψεις και τα συναισθήματά του για την κατάστασή του και να τα διοχετεύσουν στη διαδικασία που στοχεύει στον τερματισμό της κράτησης.

IV.4.2 Νόμιμοι εκπρόσωποι, νομική αρωγή και νομική βοήθεια

Οι κηδεμόνες θα πρέπει να είναι ειδικοί παιδικής προστασίας και οι ειδικοί σε αυτόν τον τομέα συχνά δεν διαθέτουν μόνο τα προσόντα ή την πείρα για να παρέχουν αποτελεσματική νομική βοήθεια και εκπροσώπηση στα παιδιά, ειδικά όταν διακυβεύεται η ελευθερία τους ή το καθεστώς μετανάστευσης. Με ολοένα και πιο δύσκολες και εξαιρετικές διαδικασίες που σχετίζονται με το άσυλο και τη μετανάστευση, είναι προς το συμφέρον του παιδιού να έχει έναν δικηγόρο εξοικειωμένο με αυτόν τον τομέα του δικαίου.

Ένας δικηγόρος που εκπροσωπεί ένα παιδί θα πρέπει να εξηγήει στο παιδί τα δικαιώματά του και τις διαδικασίες με τρόπο κατανοητό στο παιδί και να διασφαλίζει ότι οι απόψεις του ακούγονται και λαμβάνονται δεόντως υπόψη. Ως εκ τούτου, οι δικηγόροι πρέπει να είναι ειδικά εκπαιδευμένοι πάνω στα δικαιώματα των παιδιών και την εργασία με παιδιά.

Τα παιδιά θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε νομική βοήθεια ώστε να μπορούν να έχουν πρόσβαση σε νομική αρωγή χωρίς κόστος. Το συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό μέλημα σε όλες τις αποφάσεις νομικής βοήθειας που αφορούν παιδιά. Τα παιδιά που κρατούνται θα πρέπει να λαμβάνουν νομική βοήθεια. Η νομική βοήθεια που παρέχεται στα παιδιά θα πρέπει να είναι προσβάσιμη, κατάλληλη για την ηλικία, διεπιστημονική, αποτελεσματική και να ανταποκρίνεται στις συγκεκριμένες νομικές και κοινωνικές ανάγκες των παιδιών.

Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, στην υπ' αριθ. 14 Γενική Παρατήρησή της σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνονται τα συμφέροντα του ως πρωταρχικό μέλημα, τονίζει ότι «το παιδί θα χρειαστεί κατάλληλη νομική εκπροσώπηση όταν τα συμφέροντά του πρόκειται να αξιολογηθούν επίσημα και να καθοριστούν από δικαστήρια και ισοδύναμα όργανα. Η Επιτροπή αναφέρει ότι ειδικότερα, σε περιπτώσεις που ένα παιδί παραπέμπεται σε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που συνεπάγεται τον καθορισμό του συμφέροντός του, θα πρέπει να του παρέχεται νόμιμος εκπρόσωπος, εκτός από κηδεμόνα ή εκπρόσωπο των αποψιών του, όταν υπάρχει πιθανή σύγκρουση μεταξύ των μερών στην απόφαση.»³³

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, σε μια έκθεση για την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για τα παιδιά, σημειώνει ότι «καθώς τα παιδιά βρίσκονται συνήθως σε μειονεκτική θέση όσον αφορά την εμπλοκή με το νομικό σύστημα, είτε λόγω απειρίας είτε λόγω έλλειψης πόρων για την εξασφάλιση συμβουλών και εκπροσώπησης, χρειάζονται πρόσβαση σε δωρεάν ή επιδοτούμενη **νομική και άλλη κατάλληλη βοήθεια** για να εμπλακούν αποτελεσματικά με το νομικό σύστημα. Χωρίς αυτή τη βοήθεια, τα παιδιά σε μεγάλο βαθμό δεν θα μπορούν να έχουν πρόσβαση σε περίπλοκα νομικά συστήματα που είναι γενικά σχεδιασμένα για ενήλικες. Η δωρεάν και αποτελεσματική νομική συνδρομή είναι ιδιαίτερα σημαντική για τα παιδιά που στερούνται την ελευθερία τους.»³⁴

³³ Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενική Παρατήρηση Αρ. 14 σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνονται ως πρωταρχικό μέλημα τα συμφέροντά του, 2013, παράγρ 96. Βλέπε επίσης Διεθνές Δικαστήριο (ICJ), Πρόσβαση στη Δικαιοσύνη για παιδιά μετανάστες-Εκπαιδευτικό υλικό για την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για μετανάστες, <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2021/09/Module-5-Access-to-Justice-for-Migrant-Children-1.pdf>, σελ. 37.

³⁴ Έκθεση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα σχετικά με την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για τα παιδιά, (A/HRC/25/35), 16 Δεκεμβρίου 2013, παράγρ 40.

Σύμφωνα με τον ορισμό του [Ευρωπαϊκού Γραφείου Υποστήριξης Ασύλου \(EASO\)](#), ο νόμιμος εκπρόσωπος είναι «άτομο ή οργανισμός που διορίζεται από τα αρμόδια όργανα για να συνδράμει και να εκπροσωπεί ένα ασυνόδευτο [παιδί] στις διαδικασίες [διεθνούς προστασίας] ... με σκοπό τη διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού και την άσκηση δικαιοπρακτικής ικανότητας για το [παιδί] όπου χρειάζεται.»³⁵

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Γραφείο Υποστήριξης Ασύλου (EASO), είναι «καλή πρακτική να διασφαλίζεται ότι το παιδί έχει δωρεάν πρόσβαση σε υπηρεσίες νομικής συνδρομής σε όλα τα στάδια της διαδικασίας ασύλου. Ο νομικός σύμβουλος του παιδιού θα πρέπει επίσης να έχει την ευκαιρία να παρακολουθήσει οποιαδήποτε συνέντευξη του παιδιού. Συνολικά, το παιδί θα πρέπει να συνοδεύεται στις συνεντεύξεις, εκτός εάν το παιδί προτιμά διαφορετικά και είναι δυνατό να ικανοποιηθεί ένα τέτοιο αίτημα.»³⁶

Οι νόμιμοι εκπρόσωποι θα πρέπει πάντα να εργάζονται σε συνεργασία με άλλους υποστηρικτικούς επαγγελματίες και θα πρέπει να γνωρίζουν τον αυξημένο ρόλο και τη σημασία τους για την προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των παιδιών. Ως επαγγελματίες που έχουν εμπειρία και εξειδίκευση σε διαδικασίες ενώπιον των αρχών μετανάστευσης, είναι σε θέση να ελέγχουν αποτελεσματικά όταν μια δεδομένη συμπεριφορά δεν είναι προς το συμφέρον του παιδιού.

Θα πρέπει επίσης να διεξάγουν τη δραστηριότητά τους με τρόπο φιλικό προς τα παιδιά και να χρησιμοποιούν γλώσσα που το παιδί θα κατανοεί. Για παράδειγμα, αντί να επιμένουν στην ακριβή, νομικά σωστή ορολογία μιας δεδομένης διαδικασίας προσφυγής, μπορούν απλώς να πουν «έφεση» όπου αυτός ο όρος είναι πιθανό να είναι πιο κατανοητός για το παιδί.

IV.5 Ακρόαση των παιδιών σε επίσημο περιβάλλον

IV.5.1 Γενικές Παρατηρήσεις

Μια επίσημη ακρόαση θα είναι φιλική προς τα παιδιά εάν επιτρέπει την ενεργό συμμετοχή του παιδιού. Τα κράτη έχουν θετική υποχρέωση να διευκολύνουν ενεργά την αποτελεσματική απόλαυση του δικαιώματος της ακρόασης. Αυτό σημαίνει ότι δεν αρκεί να μην εμποδίζουμε τα παιδιά να πουν τη γνώμη τους, αλλά τα κράτη πρέπει να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον όπου θα αισθάνονται αρκετά δυνατά

και ασφαλή για να το κάνουν.

Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) υπογράμμισε στη Γενική Παρατήρηση Αρ. 12 ότι

19. «Το άρθρο 12, παράγραφος 1, προβλέπει ότι τα συμβαλλόμενα κράτη «θα διασφαλίσουν» το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του. Το «θα διασφαλίσουν» είναι ένας νομικός όρος ειδικής ισχύος, ο οποίος δεν αφήνει περιθώρια στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μερών. Κατά συνέπεια, τα συμβαλλόμενα κράτη έχουν αυστηρή υποχρέωση να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την πλήρη εφαρμογή αυτού του δικαιώματος για όλα τα παιδιά. (...)

42. Το πλαίσιο στο οποίο ένα παιδί ασκεί το δικαίωμά του στην ακρόαση πρέπει να είναι ευνοϊκό και ενθαρρυντικό, έτσι ώστε το παιδί να μπορεί να είναι σίγουρο ότι ο ενήλικας που είναι υπεύθυνος για την ακρόαση είναι πρόθυμος να ακούσει και να σκεφτεί σοβαρά τι έχει αποφασίσει να γνωστοποιήσει το παιδί. Το άτομο που θα ακούσει τις απόψεις του παιδιού μπορεί να είναι ενήλικας που εμπλέκεται σε ζητήματα που αφορούν το παιδί (π.χ. δάσκαλος, κοινωνικός λειτουργός ή φροντιστής), υπεύθυνος λήψης αποφάσεων σε ένα ίδρυμα (π.χ. διευθυντής, διαχειριστής ή δικαστής) ή ειδικός (...).

43. Η εμπειρία δείχνει ότι η κατάσταση θα πρέπει να έχει τη μορφή μιας ομιλίας και όχι μιας μονόπλευρης εξέτασης. Κατά προτίμηση, ένα παιδί δεν θα πρέπει να ακούγεται σε δημόσια συνεδρίαση, αλλά υπό συνθήκες εμπιστευτικότητας.»

Τα ακόλουθα βασικά στοιχεία μπορούν να αναγνωριστούν από τα παραπάνω:

- το περιβάλλον
- η ετοιμότητα του παρισταμένου προσωπικού
- η γλώσσα της ακρόασης
- οι βοηθοί του παιδιού.

³⁵ Ευρωπαϊκό Γραφείο Υποστήριξης Ασύλου (EASO), Πρακτικός οδηγός, σελ. 12.

³⁶ Όπως παραπάνω., σελ.21.

IV.5.2 Το περιβάλλον μιας ακρόασης

Το [Εγχειρίδιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη συμμετοχή των παιδιών στην εργασία για και με τα παιδιά](#)³⁷ τονίζει ότι:

«Τα παιδιά δεν μπορούν να ακουστούν αποτελεσματικά όταν το περιβάλλον είναι εκφοβιστικό, εχθρικό, αναισθητο ή ακατάλληλο, επομένως είναι σημαντικό να δημιουργηθούν περιβάλλοντα φιλικά για τα δικαιώματα των παιδιών (...). Βοηθάει εάν οι φυσικοί χώροι γίνονται όσο το δυνατόν πιο ανεπίσημοι και εάν τα παιδιά αισθάνονται ότι τους ανήκουν, για παράδειγμα, με το να βρίσκονται στο δωμάτιο πριν εισέλθουν οι ενήλικες και με το να δείξουν στους ενήλικες που πρέπει να κάθονται. Εάν τα παιδιά ακούγονται στο δικαστήριο ή σε άλλους επίσημους χώρους, μόνο τα ενδιαφερόμενα άτομα θα πρέπει να είναι παρόντα. Οι κατευθυντήριες γραμμές για τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη αναφέρουν το παράδειγμα των δικαστών που παραλείπουν ορισμένες τυπικές διαδικασίες, όπως το να φορούν περούκα ή τήβεννο, για να βοηθήσουν το παιδί να αισθάνεται άνετα. Η σκέψη για την ώρα που θα πραγματοποιηθούν οι συναντήσεις είναι επίσης σημαντική – τα παιδιά είναι πιο πιθανό να συμμετέχουν στις δικές τους συναντήσεις εάν δεν χρειάζεται να χάσουν τις σχολικές δραστηριότητες για να είναι εκεί. Έτσι, οι επαγγελματίες θα πρέπει να προετοιμαστούν για τη συμμετοχή των παιδιών σκεπτόμενοι πώς μπορούν να παρέχουν το χώρο και τον χρόνο για να χτίσουν άνετες σχέσεις στις οποίες είναι δυνατή η επικοινωνία.»³⁸

Τα τραυματισμένα παιδιά μπορεί να δυσκολεύονται ή ακόμη και να διστάζουν να πάνε σε αυτό που μπορεί να θεωρηθεί ως ένα εχθρικό περιβάλλον σε μια αρχή και να μιλήσουν για βαθιές, προσωπικές ιστορίες σε ένα άγνωστο άτομο. Όπου είναι δυνατόν, οι ακρόασεις θα πρέπει να γίνονται σε οικεία μέρη, όπου τα παιδιά είχαν ήδη θετικές εμπειρίες και βρήκαν κάποια γαλήνη και αίσθηση ασφάλειας.

Περιττό να πούμε ότι ένα τέτοιο περιβάλλον είναι δύσκολο αν όχι αδύνατο σε χώρο κράτησης, όπως έχει επισημανθεί από την [Ουγγρική Επιτροπή του Ελσίνκι](#) :

«Η κράτηση, ειδικά όταν συνδυάζεται με υποτυπώδεις συνθήκες, μπορεί εύκολα να καταστήσει την απόλαυση [των] δικαιωμάτων [του παιδιού] απατηλή. Κανένα παιδί δεν μπορεί να κάνει χρήση των δικαιωμάτων του που εγγυάται η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) ως στοιχείο του συμφέροντός του σε ένα περιβάλλον που αποτελεί συνεχή πηγή άγχους, ψυχολογικής διαταραχής (...) Ο περιορισμός σε φυλασσόμενο ίδρυμα, όπου το επίπεδο επιτήρησης είναι υψηλό και τα στοιχεία της καθημερινής ζωής ελέγχονται αυστηρά μπορεί να εκληφθεί από τα παιδιά ως μια στέρμονη κατάσταση απόγνωσης, η οποία μπορεί από μόνη της να φτάσει στη σοβαρότητα που απαιτείται για να συνιστά παραβίαση του άρθρου 3 [της ΕΣΔΑ].»³⁹

Όταν μπορεί να υποτεθεί ότι το παιδί είχε προηγούμενη επαφή και κατά προτίμηση επίσης τη δυνατότητα να δημιουργήσει κάποιο επίπεδο εμπιστοσύνης με τον κηδεμόνα και τους άλλους βοηθούς που είναι παρόντες στην ακρόαση, τα ακόλουθα θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τον καθορισμό της αίθουσας της ακρόασης:

- επαρκής χρόνος για εξερεύνηση του χώρου
- κατάλληλος αερισμός και φωτισμός
- οποιοδήποτε σημάδι επανατραυματικού αποτελέσματος πρέπει να εντοπιστεί και να αφαιρεθεί
- καμία παρουσία αστυνομίας ή ασφάλειας, ή όσο το δυνατόν λιγότερη
- άτυπες ειδικές ρυθμίσεις – π.χ. δεν υπάρχει γραφείο μεταξύ του παιδιού και του ατόμου που ηγείται της ακρόασης, τοποθέτηση σε κύκλο κ.λπ.
- στυλό, μολύβια και χαρτί θα πρέπει να είναι πάντα άμεσα διαθέσιμα – ειδικά τα μικρότερα παιδιά θα βρουν παρηγοριά στη ζωγραφική ενώ βρίσκονται στην ακρόαση.

Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να ειδοποιούν, ανά πάσα στιγμή, εάν δεν αισθάνονται άνετα με το περιβάλλον της ακρόασης ή εάν αισθάνονται ανασφαλή. Οι ενήλικες που είναι παρόντες έχουν την υποχρέωση να παρακολουθούν συνεχώς την ευημερία του παιδιού και να υπενθυμίζουν στο παιδί ότι είναι δικαίωμά του να ζητήσει ένα διάλειμμα ανά πάσα στιγμή, ή ακόμη και την αναβολή της ακρόασης.⁴¹

Αυτό είναι σημαντικό για τη διατήρηση της εμπιστοσύνης, χωρίς την οποία δεν μπορεί να υπάρξει αποτελεσματική συμμετοχή του παιδιού σε μια ακρόαση. Όταν τα παιδιά αισθάνονται ότι πρέπει να μοιραστούν πληροφορίες ακόμη και αν δεν αισθάνονται ασφαλή, αυτό θα οδηγήσει σε μια αναποτελεσματική διαδικασία, όπου το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού επίσης δεν θα γίνεται επαρκώς σεβαστό.⁴² Όπου τα παιδιά αισθάνονται ασφαλή να μοιραστούν πληροφορίες και να κατανοήσουν γιατί

³⁷ Συμβούλιο της Ευρώπης, Άκου – Δράσε – Άλλαξε, 2020.

³⁸ Συμβούλιο της Ευρώπης, Άκου – Δράσε – Άλλαξε, σελ. 34.

³⁹ Παρέμβαση της Ουγγρικής Επιτροπής του Ελσίνκι ως τρίτου μέρους στην υπόθεση M.H. και Λοιποί κατά Κροατίας, ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 15670/18, 8 Οκτωβρίου 2018, σελ. 2.

⁴⁰ Ευρωπαϊκό Γραφείο Υποστήριξης Ασύλου (EASO) Έκθεση σχετικά με τις διαδικασίες ασύλου για παιδιά, <https://euaa.europa.eu/sites/default/files/EASO-Report-asylum-procedures-for-children-EN.pdf>, σελ. 54

⁴¹ UNICEF ECARO, [Οδηγίες για φιλική προς τα παιδιά νομική βοήθεια](#), Οκτώβριος 2018, σελ. 27.

⁴² Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) Γενική Παρατήρηση Αρ. 12 (2009) σχετικά με το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, [CRC/C/GC/12](#), παράγρ. 34.

είναι απαραίτητο, θα είναι σε θέση να ασκήσουν αποτελεσματικά το δικαίωμα ακρόασής τους και για να γνωστοποιήσουν τις απόψεις τους.⁴³

IV.5.3 Ετοιμότητα του παριστάμενου προσωπικού

Το άρθρο 4 παράγραφος 3 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ορίζει τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι το προσωπικό της αποφαινόμενης αρχής που αναφέρεται στην παράγραφο 1 είναι κατάλληλα εκπαιδευμένο. (...) Τα άτομα που λαμβάνουν συνέντευξη από αιτούντες σύμφωνα με την παρούσα Οδηγία πρέπει επίσης να έχουν αποκτήσει γενικές γνώσεις για προβλήματα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν δυσμενώς την ικανότητα των αιτούντων για συνέντευξη, όπως ενδείξεις ότι ο αιτών μπορεί να έχει βασανιστεί στο παρελθόν.»

Η Οδηγία για τις διαδικασίες εφαρμόζεται στις διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος. Με βάση τη σύνδεση που εξηγείται παραπάνω μεταξύ των Οδηγιών για τις διαδικασίες και των Οδηγιών για τις συνθήκες υποδοχής, το άρθρο 4 παράγραφος 3 θα πρέπει να εφαρμόζεται στους υπαλλήλους που είναι υπεύθυνοι για την ακρόαση του παιδιού σε όλες τις διαδικασίες που σχετίζονται με το καθεστώς μετανάστευσης, συμπεριλαμβανομένων εκείνων όπου διακυβεύεται η ελευθερία του παιδιού.

Οι υπάλληλοι της υπόθεσης και το λοιπό προσωπικό που ακούει το παιδί θα πρέπει επομένως να είναι επαρκώς προετοιμασμένοι και να γνωρίζουν τα δικαιώματα των παιδιών και τις ενδείξεις όταν ένα παιδί δεν αισθάνεται ασφαλές και ικανό να γνωστοποιήσει τις απόψεις του στην αρχή.

Όταν το προσωπικό δεν είναι προετοιμασμένο και δεν είναι σε θέση να δημιουργήσει ένα περιβάλλον που προάγει την ασφάλεια και επιτρέπει στα παιδιά να γνωστοποιήσουν τις απόψεις τους, ο κηδεμόνας και/ή ο παρών δικηγόρος μπορούν να τερματίσουν την ακρόαση και να ζητήσουν αλλαγή προσωπικού.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, η ακρόαση θα αποτελεί την πρώτη φορά που ο υπεύθυνος της υπόθεσης και το παιδί συναντώνται. Το εγχειρίδιο του Συμβουλίου της Ευρώπης προτείνει τα ακόλουθα για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης:

«Οι επαγγελματίες θα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες για τους εαυτούς τους, το ρόλο τους, τα όρια εμπιστευτικότητας που θα ισχύουν και το χρονικό διάστημα που είναι πιθανό να εμπλακούν στη ζωή ενός παιδιού. Αυτό μπορεί να γίνει με την υποστήριξη προσβάσιμων πληροφοριών (π.χ. φυλλάδια ή βίντεο) που έχουν προετοιμαστεί όπως περιγράφεται στην παραπάνω υποενότητα. Αλλά είναι επίσης σημαντικό αυτό να παρέχεται στα παιδιά με εξατομικευμένο τρόπο. Μερικές φορές γνωστοί επαγγελματίες θα χρειαστεί να παρέχουν αυτού του είδους τις πληροφορίες επειδή η διαδικασία λήψης αποφάσεων είναι νέα για το παιδί. Όταν η συνάντηση είναι με ένα νέο άτομο και δεν είναι επείγουσα, τα παιδιά θα πρέπει να ενημερώνονται εκ των προτέρων για το τι θα συμβεί. Όπου είναι δυνατόν, οι επαγγελματίες που συναντούν παιδιά για πρώτη φορά θα πρέπει να παρουσιάζονται από κάποιον που γνωρίζει ένα παιδί.»⁴⁴

IV.5.4 Η γλώσσα και η ατμόσφαιρα της ακρόασης

Η Γενική Παρατήρηση αριθ. 12 της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) είναι σαφής σχετικά με την ανάγκη χρήσης της γλώσσας που καταλαβαίνει το παιδί.⁴⁵ Αναφέρει:

«21. Η Επιτροπή τονίζει ότι το άρθρο 12 δεν επιβάλλει κανένα όριο ηλικίας στο δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του και αποθαρρύνει τα συμβαλλόμενα κράτη από το να θεσπίσουν όρια ηλικίας είτε νομικά είτε στην πράξη που θα περιόριζαν το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού σε όλα τα θέματα που το αφορούν. Από την άποψη αυτή, η Επιτροπή υπογραμμίζει τα ακόλουθα: (...) Πρέπει επίσης να καταβληθούν προσπάθειες για να αναγνωριστεί το δικαίωμα έκφρασης απόψεων στα παιδιά μειονοτήτων, αυτόχθονες και μετανάστες και άλλα παιδιά που δεν μιλούν τη γλώσσα της πλειοψηφίας. 124. Η Επιτροπή τονίζει ότι σε αυτά τα παιδιά πρέπει να παρέχονται όλες οι σχετικές πληροφορίες, στη γλώσσα τους, σχετικά με τα δικαιώματά τους, τις διαθέσιμες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των μέσων επικοινωνίας και της διαδικασίας μετανάστευσης και ασύλου, προκειμένου να ακουστεί η φωνή τους και να της δοθεί η δέουσα βαρύτητα στη διαδικασία. (...)

66. (...)Οι διαδικασίες πρέπει να είναι φιλικές προς τα παιδιά και προσβάσιμες. (...)

⁴³ UNICEF ECARO, Οδηγίες για φιλική προς τα παιδιά νομική βοήθεια, σελ. 19.

⁴⁴ Συμβούλιο της Ευρώπης, Άκου - Δράσε - Άλλαξε, σελ. 35.

⁴⁵ Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενική Παρατήρηση Αρ. 12, παράγρ 21 και 124.

Το άρθρο 12 παράγραφος 1 α) της Οδηγίας για τις διαδικασίες ορίζει τα ακόλουθα:

*«Όσον αφορά τις διαδικασίες που προβλέπονται στο κεφάλαιο III, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι όλοι οι αιτούντες απολαμβάνουν τις ακόλουθες εγγυήσεις:
ενημερώνονται σε γλώσσα που κατανοούν ή ευλόγως υποτίθεται ότι κατανοούν για τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί και για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους κατά τη διάρκεια της διαδικασίας και τις πιθανές συνέπειες της μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις τους και της μη συνεργασίας με τις αρχές. Ενημερώνονται για το χρονοδιάγραμμα, τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους για την εκπλήρωση της υποχρέωσης υποβολής των στοιχείων που αναφέρονται στο άρθρο 4 της Οδηγίας 2011/95/ΕΕ, καθώς και για τις συνέπειες ρητής ή σιωπηρής παραίτησης από την αίτηση. Οι πληροφορίες αυτές παρέχονται εγκαίρως για να μπορέσουν να ασκήσουν τα δικαιώματα που εγγυάται η παρούσα Οδηγία και να συμμορφωθούν με τις υποχρεώσεις που περιγράφονται στο άρθρο 13.»*

Η διατύπωση που χρησιμοποιείται μερικές φορές στο δίκαιο της ΕΕ (άρθρο 12.1.α APD) «εύλογα υποτίθεται ότι κατανοεί» δεν συνάδει με το διεθνές δίκαιο. Στην υπόθεση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων *Rahimi* κατά Ελλάδα, όπου σε ένα ασυνόδετο παιδί δόθηκε ένα ενημερωτικό δελτίο στα αραβικά όταν το μόνο που μιλούσε ήταν Φαρσί, το Δικαστήριο διαπίστωσε παραβίαση του δικαιώματος του παιδιού για προστασία από την παράνομη σύλληψη (*habeas corpus*) και ένα αποτελεσματικό ένδικο μέσο (άρθρα 5.4 και 13 ΕΣΔΑ) λόγω αυτής της έλλειψης πληροφοριών. Όπως τόνισε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στην υπόθεση *M.S.S.* κατά Βελγίου και Ελλάδας, «η έλλειψη πρόσβασης σε πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν αποτελεί σαφώς σημαντικό εμπόδιο για την πρόσβαση σε αυτές τις διαδικασίες».⁴⁶

Άρθρο 15 (3) c) of the Procedures Directive sets forth the following:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι οι προσωπικές συνεντεύξεις διεξάγονται υπό συνθήκες που επιτρέπουν στους αιτούντες να παρουσιάσουν τους λόγους για τις αιτήσεις τους με ολοκληρωμένο τρόπο. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη επιλέγουν διερμηνέα που είναι σε θέση να εξασφαλίσουν την κατάλληλη επικοινωνία μεταξύ του αιτούντος και του ατόμου που διεξάγει τη συνέντευξη. Η επικοινωνία πραγματοποιείται στη γλώσσα που προτιμά ο αιτών, εκτός εάν υπάρχει άλλη γλώσσα που κατανοεί και στην οποία μπορεί να επικοινωνήσει με σαφήνεια. Όπου είναι δυνατόν, τα κράτη μέλη παρέχουν διερμηνέα του ίδιου φύλου, εάν το ζητήσει ο αιτών, εκτός εάν η αποφαινόμενη αρχή έχει λόγους να πιστεύει ότι το αίτημα αυτό βασίζεται σε λόγους που δεν σχετίζονται με δυσκολίες εκ μέρους του αιτούντος να παρουσιάσει το λόγο της αίτησής του/της κατά τρόπο ολοκληρωμένο.»

Σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 3 της Οδηγίας για τις διαδικασίες, «τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι:

- (α) εάν ένας ασυνόδετος ανήλικος έχει προσωπική συνέντευξη σχετικά με την αίτησή του/της για διεθνή προστασία, όπως αναφέρεται στα άρθρα 14 έως 17 και 34, η συνέντευξη αυτή διεξάγεται από άτομο που έχει τις απαραίτητες γνώσεις για τις ειδικές ανάγκες των ανηλίκων·
- (β) ένας υπάλληλος με τις απαραίτητες γνώσεις για τις ειδικές ανάγκες των ανηλίκων προετοιμάζει την απόφαση της αποφαινόμενης αρχής σχετικά με την αίτηση ασυνόδετου ανηλίκου.»

Οι παραπάνω νομικές πηγές της ΕΕ αναφέρουν σαφώς για προσωπικές ακροάσεις που

- διεξάγονται σε γλώσσα που κατανοεί ο αιτών.

Για τα παιδιά, πρέπει να γίνει κατανοητό ότι καλύπτει όχι μόνο την προφορική γλώσσα μιας ακρόασης, αλλά και ότι θα πρέπει να είναι σε θέση να κατανοήσουν το νόημα των λέξεων που χρησιμοποιούνται. Οι νομικιστικοί, τεχνικοί όροι πρέπει να αποφεύγονται και, αντί αυτού, να χρησιμοποιείται απλή γλώσσα, εύκολη στην πρόσβαση. Με άλλα λόγια: τα παιδιά θα κατανοήσουν τη διαδικασία εάν τους εξηγηθεί σε μια γλώσσα που καταλαβαίνουν.

- μεταφράζονται στη γλώσσα του παιδιού από διερμηνέα.

Ο διερμηνέας είναι το κλειδί για ακροάσεις που πραγματοποιούνται σε ένα πλαίσιο μετανάστευσης/ ασύλου. Ενώ υπάρχουν ορισμένες περιπτώσεις όπου ένας διερμηνέας μπορεί να είναι περιττός, για παράδειγμα όπου υπάρχει παιδί από τη Λατινική Αμερική που αιτείται άσυλο στην Ισπανία, τις περισσότερες φορές αυτό δεν συμβαίνει. Αν και αυτό πρέπει και πάλι να αξιολογηθεί κατά περίπτωση, δεν μιλούν όλοι όσοι είναι από τη Λατινική Αμερική ισπανικά και τα παιδιά μπορεί να έχουν δυσκολίες με

⁴⁶ *Rahimi* κατά Ελλάδα, ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 8687/08, Απόφαση της 5ης Ιουλίου 2011, παράγρ. 120· *M.S.S.* κατά Βελγίου, ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 30696/09, Απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2011, παράγρ. 304.

διαφορετικές προφορές ή διάλεκτο. Για να επιλεγεί ο σωστός διερμηνέας, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ατομικές περιστάσεις του παιδιού.

Για παράδειγμα, όταν ένα παιδί ανήκει σε διωκόμενη εθνική μειονότητα σε μια χώρα, ο διερμηνέας δεν πρέπει να προέρχεται από την εθνική πλειοψηφία. Τα παιδιά που έχουν πέσει θύματα σεξουαλικής κακοποίησης θα πρέπει να συνεντευξιάζονται με μεταφραστή του ίδιου φύλου, εάν αυτό είναι η προτίμησή τους. Οι διερμηνείς δεν πρέπει ποτέ να σκοπεύουν να «βοηθήσουν» τα παιδιά προτείνοντας ή ακόμα και υπονοώντας πώς θα μπορούσαν να εκφραστούν καλύτερα. Λόγω της εγγενούς ανισορροπίας ισχύος αυτής της κατάστασης, τα παιδιά δεν είναι σε θέση να διαφωνήσουν αποτελεσματικά και επομένως οι απόψεις τους δεν θα ακουστούν.

Οι υπάλληλοι της υπόθεσης πρέπει επίσης να αποφεύγουν τη χρήση επίσημης γλώσσας και αντ' αυτού θα πρέπει να παραμένουν άτυποι. Συνήθως βοηθά τα παιδιά να αισθάνονται ασφάλεια και άνεση στο πνεύμα της ακρόασης εάν η πρώτη ενότητα αφορά μια γενική εισαγωγή και είναι πιο προσωπική. Το [Συμβούλιο της Ευρώπης](#) συνόψισε αυτές τις προτάσεις ως εξής:

«Η συμμετοχή εξαρτάται από το ότι τόσο οι ενήλικες όσο και τα παιδιά πιστεύουν ο ένας στον άλλο και από τη διαδικασία. Τα παιδιά πρέπει να γνωρίζουν ότι οι επαγγελματίες ενδιαφέρονται για τη γνώμη τους και θέλουν να βρουν μια λύση που να λαμβάνει υπόψη τις απόψεις τους. (...) Ακόμη και στη συντομότερη συνάντηση και σε δύσκολες συνθήκες, τα ερευνητικά στοιχεία δείχνουν ότι μπορεί να δημιουργηθεί αποτελεσματική επικοινωνία όταν επαγγελματίες, όπως οι εργαζόμενοι στη μετανάστευση, μοιράζονται λίγο τον εαυτό τους. Με μια ερώτηση, σχετικά με τα χόμπι για παράδειγμα, οι γιατροί μπορούν να δημιουργήσουν μια ατμόσφαιρα στην οποία είναι ευκολότερο για ένα παιδί να μιλήσει. Ένας από τους στόχους αυτής της αλληλεπίδρασης είναι να διασφαλίσει ότι τα παιδιά αισθάνονται άνετα όταν δηλώνουν ή δείχνουν τις προτιμήσεις τους και ότι αισθάνονται ότι οι επιθυμίες τους θα ληφθούν υπόψη. Οι επαγγελματίες θα πρέπει να σκεφτούν πώς μπορούν να οικοδομήσουν τουλάχιστον μια στιγμή ανθρώπινης σύνδεσης στις πρώτες τους συναντήσεις με παιδιά.»⁴⁷

Συνοπτικά, η γλώσσα της ακρόασης πρέπει να είναι προσιτή, ξεκάθαρη και κατανοητή, προσαρμοσμένη στην ωριμότητα και τις γνωστικές ικανότητες του παιδιού και όπου μπορούν πάντα να γίνονται ερωτήσεις όταν κάτι δεν είναι ξεκάθαρο. Εάν δεν πληρούνται αυτά τα κριτήρια, το παιδί δεν θα είναι σε θέση να κατανοήσει πλήρως τι συμβαίνει, γεγονός που αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στην αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματός του να κάνει γνωστές τις απόψεις του. Η ατμόσφαιρα πρέπει να είναι χαλαρή και όσο το δυνατόν πιο ανεπίσημη – δείτε επίσης το παραπάνω κεφάλαιο για το περιβάλλον.

IV.5.5 Πληροφορίες που παρέχονται εκτός επίσημου περιβάλλοντος

Στην πράξη μπορεί να συμβεί ότι ακόμη και με το υψηλότερο επίπεδο εμπιστοσύνης και το πιο εύρυθμο περιβάλλον στην ακρόαση, τα παιδιά δεν θα πουν ό,τι έχουν να πουν. Είναι απολύτως φυσιολογικό και δεν σημαίνει ότι τα παιδιά δεν είναι αξιόπιστα.⁴⁸

Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης:

«Όταν τα παιδιά μοιράζονται τις απόψεις τους εκτός των επίσημων διαδικασιών, υπάρχουν διάφοροι τρόποι που μπορούν να προωθηθούν, όπως σε συνομιλίες με συνομηλίκους ή επαγγελματίες, σε συναντήσεις, σε σημειώσεις ή email. Όλοι οι επαγγελματίες, όχι μόνο αυτοί που εμπλέκονται στη διερεύνηση των απόψεων των παιδιών, θα πρέπει να ακολουθούν τις προτιμήσεις των παιδιών, όπου είναι δυνατόν, σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο εκφράζονται οι απόψεις τους στη λήψη αποφάσεων. Οι επαγγελματίες έχουν τότε την ευθύνη να αναλάβουν δράση ως απάντηση στην ακρόαση των απόψεων των παιδιών.»⁴⁹

V. Εναλλακτικές λύσεις στα συστήματα κράτησης που προστατεύουν αυτά τα δικαιώματα

Όπως προαναφέρθηκε, το δικαίωμα ακρόασης δεν μπορεί να ασκηθεί αποτελεσματικά όταν τα παιδιά βρίσκονται υπό κράτηση.

Σύμφωνα με την [UNICEF](#):

«Για τα ασυνόδευτα και αποχωρισμένα παιδιά, αφού ταυτοποιηθούν, οι βασικοί μηχανισμοί που μπορούν να θέσουν σε εφαρμογή τα κράτη για την πρόληψη της κράτησης είναι η παραπομπή στις εθνικές αρχές προστασίας παιδιών και η πρόβλεψη κηδεμόνα. Σε ένα ασυνόδευτο και αποχωρισμένο παιδί θα πρέπει να παρέχεται η ίδια προστασία, υποστήριξη και φροντίδα που θα προσφερόταν σε κάθε ημεδαπό παιδί που στερείται τη γονική μέριμνα. Κανένα κράτος δεν θα επιθυμούσε να στερήσει την

⁴⁷ Συμβούλιο της Ευρώπης, Άκου – Δράσε – Άλλαξε, σελ. 35.

⁴⁸ Δείτε τα εμπόδια στην αποκάλυψη πληροφοριών στο [εγχειρίδιο](#) της Ουγγρικής Επιτροπής του Ελσίνκιin Κεφάλαιο XII.

⁴⁹ Συμβούλιο της Ευρώπης, Άκου – Δράσε – Άλλαξε, σελ. 38.

ελευθερία του από ένα παιδί πολίτη απλώς και μόνο επειδή είναι χωρίς γονική μέριμνα. Προκειμένου να εκπληρωθεί η υποχρέωση της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) να αντιμετωπίζονται όλα τα παιδιά σε μια περιοχή χωρίς διακρίσεις, τότε τα παιδιά μετανάστες και πρόσφυγες πρέπει να έχουν την ίδια μεταχείριση.

Για να αποφευχθεί ο κίνδυνος κράτησης για τα παιδιά, τα κράτη πρέπει να αντιμετωπίσουν τις ελλείψεις και την έλλειψη ικανότητας στην παιδική προστασία και τις κοινωνικές υπηρεσίες και την ανεπαρκή παροχή ειδικευμένων κηδεμόνων και ανάδοχης φροντίδας. Πρόκειται για επενδύσεις που αποφέρουν οφέλη σε εθνικούς πληθυσμούς καθώς και σε παιδιά μετανάστες και πρόσφυγες: ένα ισχυρό, καλά εξοπλισμένο και εκπαιδευμένο δίκτυο κηδεμόνων μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες των ημεδαπών και αλλοδαπών παιδιών, αποτρέποντας την περιττή τοποθέτηση παιδιών σε ιδρύματα και παρέχοντας ζωτικής σημασίας πόρους για την πρόληψη της κράτησης ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων και μεταναστών.»⁵⁰

Όταν τα παιδιά αισθάνονται ασφαλή και χαλαρά και το δικαίωμά τους σε ένα ασφαλές περιβάλλον, το δικαίωμά τους στην επιβίωση, το παιχνίδι και τον ελεύθερο χρόνο τους ικανοποιείται, έχουν πρόσβαση σε συμβουλευτική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη, θα είναι ευκολότερο για αυτά να κάνουν γνωστές τις απόψεις τους.

Αυτή η αρχή ενισχύεται από την Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) στη Γενική Παρατήρηση Αρ. 14:

Η έννοια του συμφέροντος του παιδιού στοχεύει στη διασφάλιση τόσο της πλήρους και αποτελεσματικής απόλαυσης όλων των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στη Σύμβαση όσο και της ολιστικής ανάπτυξης του παιδιού. (...) [Η επιτροπή] υπενθυμίζει ότι δεν υπάρχει ιεράρχηση δικαιωμάτων στη Σύμβαση· όλα τα δικαιώματα που προβλέπονται σε αυτή είναι προς το «συμφέρον του παιδιού» και κανένα δικαίωμα δεν θα μπορούσε να διακυβευτεί από μια αρνητική ερμηνεία του συμφέροντος του παιδιού.

Όπως εξηγήθηκε παραπάνω, το δικαίωμα του παιδιού να κάνει γνωστές τις απόψεις του και να ακούγεται δεν είναι «αυτόνομο» δικαίωμα και για να είναι αποτελεσματικό και όχι απλώς απατηλό, πρέπει να διασφαλιστεί μια σειρά άλλων παραγόντων. Η διαμονή και οι κατάλληλες εγκαταστάσεις υποδοχής είναι ζωτικής σημασίας για αυτές τις εγγυήσεις.

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) συνοψίζει ποιες θεωρεί ότι είναι οι βέλτιστες πρακτικές για μια επαρκή εγκατάσταση υποδοχής ως εξής:⁵¹

- Αντί να επιβάλλονται αυστηροί κανόνες μετανάστευσης, στις περιπτώσεις παιδιών, η ηθική της φροντίδας θα πρέπει να είναι η κατευθυντήρια αρχή, συμπεριλαμβανομένης της απόφασης για τη στέγαση
- τα παιδιά θα πρέπει να ενσωματωθούν στο βασικό σύστημα παιδικής προστασίας
- θα πρέπει να δίνεται προτεραιότητα στις ρυθμίσεις οικογενειακής φροντίδας
- η ιδρυματική φροντίδα θα πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο σε πολύ περιορισμένες περιπτώσεις
- το δικαίωμα κάθε παιδιού σε επίπεδο διαβίωσης κατάλληλο για τη σωματική, ψυχική, πνευματική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού θα πρέπει να γίνεται σεβαστό κατά τη λήψη απόφασης για τοποθέτηση (άρθρο 27 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού- CRC)
- πρέπει να προσδιοριστούν εναλλακτικές ρυθμίσεις φροντίδας που μπορούν να ανταποκριθούν στη σωματική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού ενώ εξετάζονται πιο μακροπρόθεσμες λύσεις (άρθρο 3 παράγραφος 2 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού- CRC)
- πρέπει να δοθεί η δέουσα προσοχή στην επιθυμία της συνέχειας της ανατροφής ενός παιδιού και στο εθνικό, θρησκευτικό, πολιτιστικό και γλωσσικό τους υπόβαθρο (άρθρο 20 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού- CRC)
- οι ιδιαίτερες ανάγκες των πιο ευάλωτων παιδιών (LGBTI, θύματα τραύματος ή βασανιστηρίων, θύματα ή πιθανά θύματα εμπορίας) (άρθρο 2 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού- CRC)
- το δικαίωμα στην ανάπαυση, τον ελεύθερο χρόνο και το παιχνίδι και την πολιτιστική ζωή πρέπει να γίνονται σεβαστά (άρθρο 30-31 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού- CRC).

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) συνιστά περαιτέρω ότι::

«Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε λύσεις που βασίζονται στην οικογένεια και την κοινότητα, σύμφωνα με το εθνικό σύστημα προστασίας του παιδιού. Η εναλλακτική φροντίδα θα πρέπει να θεωρείται ως προσωρινό μέτρο όσο διεξάγεται ο εντοπισμός της οικογένειας και μέχρι τη στιγμή που τα παιδιά μπορούν να επανενωθούν με τα μέλη της οικογένειας, εάν είναι δυνατό και κατάλληλο. Οι ρυθμίσεις που βασίζονται στην οικογένεια πρέπει να εξετάζονται πρώτα, ενώ η ιδρυματική φροντίδα εξετάζεται μόνο όταν δεν είναι δυνατές ρυθμίσεις οικογενειακής φροντίδας ή δεν είναι προς το συμφέρον του παιδιού και μετά μόνο για το συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα.»⁵²

⁵¹ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), Έγγραφο Επιλογών 1: Επιλογές για τις κυβερνήσεις σχετικά με ρυθμίσεις φροντίδας και εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης για παιδιά και οικογένειες, 2015, σελ. 2.

⁵² Όπως παραπάνω., σελ. 10.

- 24 | Κατάλληλες διαδικασίες για την εξασφάλιση της πρόσβασης σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα για κρατούμενα παιδιά μετανάστες και όταν υποβάλλονται σε εναλλακτικά της κράτησης μέτρα - Εκπαιδευτικό υλικό για τις τα εναλλακτικά της κράτησης μέτρα για παιδιά πρόσφυγες - Έργο CADRE, Απρίλιος 2022

Commission Members

April 2022 (for an updated list, please visit www.icj.org/commission)

President:

Prof. Robert Goldman, United States

Vice-Presidents:

Prof. Carlos Ayala, Venezuela

Justice Radmila Dragicevic-Dicic, Serbia

Executive Committee:

Sir Nicolas Bratza, United Kingdom

(Chair) Dame Silvia Cartwright, New Zealand

Justice Martine Comte, France

Ms. Nahla Haidar El Addal, Lebanon

Mr. Shawan Jabarin, Palestine

Justice Sanji Monageng, Botswana

Ms. Mikiko Otani, Japan

Mr. Belisário dos Santos Júnior, Brazil

Prof. Marco Sassòli, Italy/Switzerland

Ms. Ambiga Sreenevasan, Malaysia

Other Commission Members:

Professor Kyong-Wahn Ahn, Republic of Korea

Justice Chinara Aidarbekova, Kyrgyzstan

Justice Adolfo Azcuna, Philippines

Ms Hadeel Abdel Aziz, Jordan

Mr Reed Brody, United States

Justice Azhar Cachalia, South Africa

Prof. Miguel Carbonell, Mexico

Justice Moses Chinhengo, Zimbabwe

Prof. Sarah Cleveland, United States

Justice Martine Comte, France

Mr Marzen Darwish, Syria

Mr Gamal Eid, Egypt

Mr Roberto Garretón, Chile

Ms Nahla Haidar El Addal, Lebanon

Prof. Michelo Hansungule, Zambia

Ms Gulnora Ishankanova, Uzbekistan

Ms Imrana Jalal, Fiji

Justice Kalthoum Kennou, Tunisia

Ms Jamesina Essie L. King, Sierra Leone

Prof. César Landa, Peru

Justice Ketil Lund, Norway

Justice Qinisile Mabuza, Swaziland

Justice José Antonio Martín Pallín, Spain

Prof. Juan Méndez, Argentina

Justice Charles Mkandawire, Malawi

Justice Yvonne Mokgoro, South Africa

Justice Tamara Morschakova, Russia

Justice Willly Mutunga, Kenya

Justice Egbert Myjer, Netherlands

Justice John Lawrence O'Meally, Australia

Ms Mikiko Otani, Japan

Justice Fatsah Ouguergouz, Algeria

Dr Jarna Petman, Finland

Prof. Mónica Pinto, Argentina

Prof. Victor Rodriguez Rescia, Costa Rica

Mr Alejandro Salinas Rivera, Chile

Prof. Marco Sassoli, Italy-Switzerland

Mr Michael Sfard, Israel

Justice Ajit Prakash Shah, India

Justice Kalyan Shrestha, Nepal

Ms Ambiga Sreenevasan, Malaysia

Justice Marwan Tashani, Libya

Mr Wilder Tayler, Uruguay

Justice Philippe Texier, France

Justice Lillian Tibatemwa-Ekirikubinza, Uganda

Justice Stefan Trechsel, Switzerland

Prof. Rodrigo Uprimny Yepes, Colombia

International
Commission
of Jurists

Rue des Buis 3
P.O. Box 1270
1211 Geneva 1
Switzerland

t + 41 22 979 38 00
f +41 22 979 38 01
www.icj.org